

OPINNÄYTETYÖ

Ekologisesti kestävä tapahtumatuotanto Case Arabian katufestivaali

Nelli Perkkiö & Ina Westerlund

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (AMK)

(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(4/2022)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma

Tekijät: Nelli Perkkiö & Ina Westerlund

Opinnäytetyön nimi: Ekologisesti kestävä tapahtumatuotanto - Case Arabian katufestivaali

Sivumäärä: 52 ja 18 liitesivua

Työn ohjaajat: Päivi Ruutiainen & Jyrki Simovaara

Työn tilaaja: Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunkiyhdistys ry

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, mitä toimia festivaaliorganisaatio voi tehdä tuottaakseen ekologisesti kestävämpiä tapahtumia. Työn pohjalta tuotettiin ekologisesti kestävä tapahtuman opas Arabian katufestivaalille. Ekologinen kestävyys on huomioitu Arabian katufestivaalin tuotannossa jo ennestään kiitettävästi jokaisella tuotannon osa-alueella, mutta vuosittain vaihtuvalle tuotantotiimille haluttiin antaa tulevia vuosia varten fyysinen opas apuvälineeksi. Aiemmin tieto on kulkenut suusta suuhun, joten oppaan avulla tieto löytyy jatkossa yksien kansien sisältä.

Tutkimusmenetelminä tässä opinnäytetyössä käytettiin asiantuntijahaastatteluja, dokumenttianalyysiä sekä aivoriiheä. Asiantuntijahaastatteluisa haastateltiin helsinkiläisten Flow Festivalin sekä Maailma Kylässä -festivaalin tuottajia, Helsingin kaupungin työntekijää, Helsingin seudun ympäristöpalvelujen HSY:n asiantuntijoita sekä John Nurmisen Säätiön työntekijää. Dokumenttianalyysissä vertailtiin erilaisia oppaita, joiden teemana on ekologisuus. Niistä kerättiin muistiin toimia, joilla festivaalit voivat tehdä ekologisempia valintoja festivaalituotannossa. Opinnäytetyön pohjalta tehtiin ekologisesti kestävä tapahtuman opas Arabian katufestivaalille, joten oppaita tutkittiin sisällön sekä visuaalisuuden kannalta. Arabian katufestivaalin tuotantotiimille suunnatussa työpajassa kartoitettiin tiimin tietämystä festivaalien päästörakenteista aivoriihen keinoin.

Työssä saimme selville festivaalituotannon eri osa-alueiden päästörakenteita. Tulokset, sekä Arabian katufestivaalin tuotantotiimille tuotettava opas, voivat suoraan hyödyttää sisällöllisesti ja kokoluokaltaan samankaltaista festivaalituotantoa. Koko ammattialan kannalta on puolestaan tärkeää selvittää jatkuvasti uusia tapoja toimia ekologisesti kestävämmiin festivaalituotannoissa.

Asiantuntijahaastattelujen avulla selvisi, että kaupungin ja festivaalien näkemykset hiilijalanjäljen laskemisen tarpeellisuudesta eroavat paljon. Kaikki haastateltavat olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että toimia ekologisesti kestävämpien tapahtumien eteen on tehtävä. Tutkimusten pohjalta saatiin paljon tietoa siitä, miten ekologisesti kestävämpiä tapahtumia voidaan tuottaa.

Asiasanat: ekologisuus, kestävä kehitys, kiertotalous, festivaali, tapahtumatuotanto

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management

Author: Nelli Perkkiö & Ina Westerlund

Title: Ecologically sustainable production – Case Arabia Street Art Festival

Number of Pages: 52 and 18 attachment pages

Supervisors: Päivi Ruutiainen & Jyrki Simovaara

Commissioned by: Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunkiyhdistys ry

This thesis searched tools that are needed for a festival production to build as ecologically sustainable event as possible. As a result of this thesis a manual for ecologically sustainable festival was produced. Ecological sustainability has been present successfully in every subdivision of the festival production in the past in Arabia Street Art Festival but as the production team changes every year, a manual was a needed tool for the future of the festival. Information of ecological sustainability has travelled from mouth to mouth in the past but in the future the information will be written down.

Research methods used in this thesis were expert interviews, document analysis and brainstorming -group activity method. Interviewees for expert interviews were Helsinki based festival producers from Flow Festival and World Village Festival. Other interviewees were experts and employees of City of Helsinki, Helsinki Region Environmental Services HSY and John Nurminen Foundation. Document analysis topics were eco-sustainable thematic manuals that provide solutions for ecologically sustainable decision-making in festival production. Document analysis provided information as well as visual examples of content in a manual built for Arabia Street Art festival. The results of the brainstorming group's activities provided information on the knowledge of the production teams about the emission structure of a festival.

The thesis examined the emission structure of the festival production by subdivisions of festival production. Results and the production team manual can easily be converted for other festival productions of this size. It is also important for the entire festival and event profession to find new ways to work for a better and eco-sustainable future.

Expert interviews provided answers about the city's and festivals' intake on carbon monoxide calculation, which varied widely. All interviewees agreed that actions towards a more ecologically sustainable festivals are essential, proving the relevance of this thesis. Based on the study a lot of information was gathered on how an event can be built to be as ecologically sustainable as possible.

Keywords: ecology, sustainable development, circular economy, festival, event management.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	ARABIAN KATUFESTIVAALI & ARTOVA	8
	2.1 Artova	8
	2.2 Arabian katufestivaali	8
3	EKOLOGINEN KESTÄVYYS	11
	3.1 Kestävä kehitys	11
	3.2 Kestävä kehitys kansainvälisesti ja kansainväliset sopimukset.....	12
	3.3 Kiertotalous, jätehuolto, ruoka & energia.....	14
	3.4 Liikenne ja sen päästöt.....	17
	3.5 Hiilijalanjälki	19
	3.6 Ympäristötyö ja -kasvatus	20
4	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	22
	4.1 Tutkimushaastattelu	22
	4.2 Haastateltavat tahot.....	22
	4.3 Työpajat	24
	4.4 Dokumenttianalyysi	24
5	MAAILMA KYLÄSSÄ & FLOW FESTIVAL	26
	5.1 Tapahtumapaikka.....	26
	5.2 Liikkuminen, logistiikka & kompensatitot	27
	5.3 Hankinnat & energia.....	27

5.4	Ruoka, juoma & jätehuolto	28
5.5	Ympäristöviestintä, hiilijalanjälki & sertifikaatit	29
6	HELSINGIN KAUPUNGIN KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA & HSY	31
7	JOHN NURMISEN SÄÄTIÖ & TYÖPAJA	34
7.1	John Nurmisen Säätiö	34
7.2	Työpaja	36
8	OPPAISTA OPITTUA.....	38
8.1	Tapahtumapaikka.....	39
8.2	Liikkuminen & logistiikka.....	39
8.3	Hankinnat & energia	40
8.4	Ruoka, juoma & jätehuolto	40
8.5	Ympäristöviestintä ja muut asiat.....	41
8.6	Hiilijalanjälki	42
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
9.1	Tapahtumapaikka.....	44
9.2	Hankinnat.....	45
9.3	Energia	46
9.4	Ruoka & jätehuolto	47
9.5	Ympäristöviestintä	48
9.6	Liikkuminen, logistiikka & päästökompensointi.....	49
10	POHDINTA.....	51
	LÄHTEET	53
	LIITTEET.....	56

1 JOHDANTO

Arabian katufestivaali on Arabianrannassa järjestettävä monitaidefestivaali, jonka taustalta löytyy Artova eli Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistys ry. Festivaalia on järjestetty jo 14 vuoden ajan. Arabian katufestivaali toteutetaan ArtovaMallin mukaisesti. ArtovaMalli on omaehtoisen ja itseohjautuvan ryhmätyön malli, jossa vapaaehtoiset työntekijät muuntavat ideat toiminnaksi (Artova 2014).

Tämän opinnäytetyön johdosta Arabian katufestivaalille syntyy ekologisesti kestävä tapahtumatuotannon opas. Artovan ja Arabian katufestivaalin arvoja ovat aina olleet yhteisöllisyyden lisäksi ympäristöasiat. Festivaali on halunnut toiminnallaan edistää kestävä kehitystä esimerkiksi tarjoamalla kasvisruokaa ja kehottamalla asiakkaita tuomaan omat astiat mukanaan, jotta muovia ja kertakäyttöastioita ei tarvitse käyttää. Festivaalin tuotanto vaihtuu kuitenkin vuosittain, eikä tuotantotiimillä ole ollut käytössään fyysistä opasta ekologisesti kestävä tapahtuman tuottamiseksi. Tieto on kulkenut suullisesti tuotantotiimiltä aina seuraavalle ja tietoa on täytynyt itse kerätä esimerkiksi festivaalin Google Drive –kansioista, jonne aiempien vuosien tuotantomallit ja –toimenpiteet ovat tallentuneet.

Opas tulee helpottamaan tiedon välittämistä tuotantotiimiltä seuraavalle ja siitä saa helposti selville, mitä toimia Arabian katufestivaali voi tehdä ekologisen kestävyys eteen. Myös muut samaa kokoluokkaa ja samanlaisessa ympäristössä järjestettävät tapahtumat voivat peilata toimintaansa oppaaseen. Opinnäytetyön tarkoituksena on löytää konkreettisia, tutkimukseen perustuvia toimenpiteitä, joiden pohjalta ekologisesti kestävä tapahtumatuotannon opas luodaan.

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmiä ovat haastattelututkimus, dokumenttianalyysi sekä aivoriihi. Tutkimuskohteina opinnäytetyössä ovat Flow Festival, Maailma kylässä -festivaali, Helsingin seudun ympäristöpalvelu HSY, Helsingin kaupunkiympäristön toimiala sekä John Nurmisen Säätiö. Osapuolten alakohtainen vaihtelu auttaa saamaan kokonaisvaltaisen käsityksen kaupunkiympäristössä järjestettävän festivaalin ympäristövastuusta. Kerätyn tiedon pohjalta pystytään kokoamaan sellainen ekologisesti kestävä tapahtumatuotannon opas, jonka pohjalta tulevien vuosien tuotantotiimit pystyvät toteuttamaan ekologisesti kestävä tapahtuman mahdollisimman mutkattomasti.

Opinnäytetyö tehtiin parityönä. Molemmat opinnäytetyöntekijät osallistuivat jokaiseen työvaiheeseen tietoperustan keräämisestä, aineiston keräämiseen ja tulosten puhtaaksi kirjoittamiseen. Kirjoitustyötä jaettiin puoliksi läpi työn kummankin kiinnostuksen kohteiden mukaan. Aikataulutimme työn etenemisen yhdessä ja molemmat seurasivat tätä aikataulua, minkä ansiosta työ saatiin valmiiksi sovitussa ajassa.

2 ARABIAN KATUFESTIVAALI & ARTOVA

2.1 Artova

Artova ry eli Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistys ry on kokenut alueellinen kehitykseen, palvelutason ja alueelliseen suunnitteluun vaikuttava toimija. Artova ry järjestää ja on mukana suunnittelemassa alueellista hyvinvointia, kulttuuritoimintaa, kotiseututuntemusta ja viihtyvyyttä. Artova ry:n vahva verkosto-osaaminen yhdistää ja rakentaa siltoja alueen asukkaiden, yritysten ja yhdistysten välille. (Artova ry 2022.)

Artova ry korostaa jatkumoa toiminnassaan sekä niin alueellisten toimijoiden, kuin asukkaidenkin osallistamista toimintaan alueen kehittämiseksi. Artova edistää aktiivisesti alueen asukkaiden sosiaalista hyvinvointia tarjoamalla asukkaille erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa ja kehittää osaamistaan, sekä osallistumismahdollisuuksia alueen kehittämiseen. (Artova ry 2022.)

Kestävä kehitys on ollut vuosi vuodelta suurempana osana Artova Ry:n toimintaa. Tiedon, osaamisen ja esimerkin kautta yhdistyksen tavoitteena on rohkaista alueen ihmisiä omaksumaan kestävät elintavat osana elämäänsä (Artova ry 2022). Artovan kulttuuritapahtumat ovat iso osa sen toimintaa. Yhdistyksen tapahtumat toteutetaan yhteistyössä alueellisten toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden, kuten Varman ja Arabian asukastalojen kanssa. Artovan kulttuuri-toiminnan tuotannoissa toimitaan ArtovaMallin mukaisesti. Se perustuu Artova ry:n kokemukseen ja Artovan Henki -hankkeeseen, joiden pohjalta on kehitetty yhteistekemisen toimintamalli, jossa vapaaehtoiset pääsevät toteuttamaan toimintaa ajatuksesta todeksi. Tiedon, taidon ja osaamisen jakaminen, dokumentointi, analysointi ja reflektointi opettavat työryhmää tekemisen lomassa. (Artova 2014.)

Artovan keskeisiä kulttuuritapahtumia ovat vuosittain järjestettävä Arabian katufestivaali, Kekrijuhla ja ArtovaKino. Lisäksi Artova ry koordinoi historiaryhmän toimintaa, kasvatuspalsta-toimintaa ja Kotikaupunkipolut -projektia. Artova ry:n rahoittaa toimintaansa jäsenmaksuilla, ohjatuilla Kotikaupunkipolut -kierroksilla ja erilaisilla avustuksilla. (Artova ry 2022.)

2.2 Arabian katufestivaali

Arabian katufestivaali on Arabianrannassa järjestettävä monitaidefestivaali, jonka järjestäjänä toimii Artova ry eli Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistys ry. Festivaalia on järjestetty jo 14 vuoden ajan perinteisesti toukokuun puolivälissä. Festivaalin

ohjelmisto koostuu eri taiteenlajeista, työpajoista, kävelykierroksista ja yhteistyöstä alueen toimijoiden kanssa. Arabian katufestivaali on vapaaehtoisvoimin järjestettävä ei-kaupallinen festivaali, jonka tuotantotiimi koostuu vuosittain vaihtuvasta, pääsääntöisesti opiskelijoista koostuvasta työtiimistä. Tuottajat ovat pääasiassa kulttuurituottajaopiskelijoita ja vastaavan tuottajan rooliin on valikoitunut muutamana viime vuonna tuotannossa edellisenä vuonna mukana ollut opiskelija. Tuotantotiimin koko määrittyy aina festivaalin sen hetkisen tarpeen mukaan. Vuonna 2022 tuottajia on viisi, kun taas vuonna 2021 tuottajia oli 10.

Arabian katufestivaalin asiakasmäärä on ollut vuosia progressiivinen. Vuonna 2019 kävijöitä oli noin 20 000 joka rikkoi aikaisempien vuosien kävijäennätyksen. Covid-19-pandemian johdosta festivaali on järjestetty kaksi viimeisintä vuotta verkossa, joka on rokotanut kävijämäärää vain hieman alle 1000 osallistujaan per festivaali. Kahden vuoden etätoteutuskokeilun jälkeen päätettiin yhteisymmärryksessä, ettei festivaalia ole kannattavaa järjestää enää kolmatta vuotta verkossa resurssien riittämättömyyden sekä yhteistyökumppanilta tulleen paineen vuoksi. Yhteistyökumppanit viestivät, että esimerkiksi katutaidesponsorointi onnistuu vain, kun livefestivaali toteutetaan. Kokeilu oli silti antoisa ja opettavainen. Vuonna 2022 festivaali päästään jälleen järjestämään livetoteutuksena. Ei ole kuitenkaan realistista asettaa kävijäennustetta 2019 vuoden tasoiseksi. (Artova ry 2022.)

Arabian katufestivaali on koko perheelle suunnattu tapahtuma. Festivaalilla nähdään ja koetaan vuosittain laaja kattaus musiikkia, tanssia, teatteria, katutaidetta sekä lastenohjelmaa ja työpajoja. Arabian katufestivaali panostaa toiminnassaan yhtenäisessä linjassa Artova ry:n arvojen kanssa kestävän kehityksen teemaan sekä yhteisöllisyyteen. Perinteeksi muodostunut aluetapahtuma tuo yhteen alueen asukkaat, toimijat ja yhteistyökumppanit osaksi festivaalia. Pitkä yhteistyö alueellisten toimijoiden sekä asukkaiden kanssa on vakauttanut Arabian katufestivaalin vuosien saatossa tunnetuksi pääkaupunkiseudulla järjestettäväksi festivaaliksi, joka houkuttelee kävijöitä niin alueellisesti, kuin pidemmältäkin asiakkaaksi vuosittain. Festivaalin pitkäaikaisia kumppaneita ovat olleet Helsingin kaupunki, keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, Arabian asukastalot, ammattikorkeakoulut Metropolia ja HUMAK sekä Arilyn. Lisäksi yhteistyötä on tehty vuosittain myös Arabianrannan kirjaston, Helen Oy:n, K-market Toukolan ja Mifukon kanssa.

Kestävän kehityksen teema kattaa kaikki festivaalituotannon osa-alueet, kumppanuudet sekä asiakastyön Artova Ry:n arvojen mukaisesti. Festivaalin tuotanto pohtii vuosittain uusia kei-

noja vähentää hiilipäästöjä ja aktivoi toiminnassaan myös yhteistyökumppaneitaan. Festivaalilla tarjoillaan vain kasvisruokaa ja kaikissa ruokakojuissa on oltava vähintään yksi vegaaninen ruokavaihtoehto tarjolla. Myös ravintoloiden kertakäyttöastioiden ja pakkaus- sekä tarjoilumateriaalien tulee olla täysin kierrätettäviä. Katutaideteoksien maalit ja materiaalit sekä mahdolliset painotuotteet on oltava ekologisesti kestävästä materiaaleista tehtyjä.

Festivaalilla käytettävät rakenteet, kuten lavat ja esitystekniikka kuljetetaan alueelle mahdollisimman läheltä, eli pääkaupunkiseudun sisältä. Artistivalinnoilla ja viestinnällä vaikutetaan siihen, etteivät esiintyjät tulisi alueelle yksityisautoilla, vaan käyttäisivät julkista liikennettä. Alueen keskeinen sijainti mahdollistaa hankintojen, kuten kauppaostosten suorittamisen kävellen tai polkupyörällä. Festivaalin markkinointi sijoittuu pääasiassa sosiaaliseen mediaan, joten painotuotteita hankitaan hyvin vähän. Alueen sähkön festivaali on perinteisesti saanut alueellisilta yksityisiltä toimijoilta ja taloyhtiöiltä. Ravintolakäyttöön tarkoitettu sähkö on ostettu sähköyhtiö Heleniltä. Arabian katufestivaali on myös muutamia vuosia tehnyt yhteistyötä yksityisen toimijan tarjoaman aurinkosähköperäkärryn kanssa, mutta yhteistyö on toistaiseksi jäänyt tauolle nousseiden kustannusten takia.

Asiakkaita kannustetaan kierrättämään jätteensä eikä heille tarjota pysäköintialuetta. Viestinnässä korostetaan julkisia kulkuneuvoja, jalankulkua ja pyöräilyä. Asiakkaita kehoitetaan myös ottamaan omat astiat tapahtumaan mukaan erilaisilla omiin astioihin sidotuilla ruoka-annosalennuksilla. Festivaalilla on myös perinteeksi muodostunut kierrätyspiste, jonne asiakkaat voivat tuoda kierrätyskelpoista tavaraa sekä ottaa mukaansa tarvitsemaansa tavaraa. Kierrätyspiste on ollut vuosittainen menestys tapahtumassa, ja sitä ovat koordinoineet kierrätyskeskus sekä SPR.

Vaikka ekologisuus onkin Arabian katufestivaalilla läsnä kaikessa tekemisessä, ei festivaalille toistaiseksi ole tehty ekologisesti kestävästä tapahtumatuotannon opasta. Toimintatavat ja tieto on kulkenut tuotantotiimistä seuraavalle vastaavan tuottajan ja Artovan koordinaattorin kautta. Ekologisesti kestävästä tapahtumaoppaan laatiminen on siis ajankohtaista vuonna 2022 ja varmistaa ekologisesti kestävästä tapahtumatuotannon jatkumon myös tulevaisuudessa.

3 EKOLOGINEN KESTÄVYYS

3.1 Kestävä kehitys

Kestävyys tarkoittaa yksinkertaisuudessaan maapallon kykyä kestää kulutusta. Kestävyys määräytyy ihmisen luonnonvara-, yhteiskunta, kaupunki- ja maatalouskulutuksena niin, että kulutettavat varat uusiutuvat samassa suhteessa kulutuksen kanssa. Maapallon uusiutuvien varojen on siis pystyttävä kantamaan ihmisen kulutus elämän säilymisen takaamiseksi. Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä ja toimintamalleja, joita ihmisen täytyy omaksua toiminnassa globaalisti, jotta ylikulutus saadaan pysähtymään ja kulutus kohtaamaan uusiutuvien varojen uusiutumisen tahdin. Kestävän kehityksen teemaan kuuluu myös tasa-arvo ja onnellinen elämä yksilötasolla. Maapallon uusiutuvien varojen kestokykyä haastaa jatkuva väestön kasvu ja pysähtymätön kulutuksen kasvu. (Jones 2018, 2–3.)

Kestävää kehitystä tarkastellaan vakiintuneesti kolmesta näkökulmasta, joita ovat sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys, ekologinen kestävyys sekä taloudellinen kestävyys. Sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden peruspilari on taata jokaiselle ihmiselle hyvinvointi varallisuudesta, taustasta tai sukupuolesta riippumatta. Hyvinvointi koostuu terveydenhuollosta, koulutuksesta ja ravinnosta (Jones 2018, 3–4). Ekologisella kestävyydellä taas tarkoitetaan niin biologisen monimuotoisuuden, kuin ekosysteemien toimivuuden säilyttämistä. Taloudellinen kestävyys on tasapainoista talouskasvua, joka ei perustu velkaantumiseen tai olemassa olevien resurssien hävittämiseen (Ympäristöministeriö 2021.)

Kestävän kehityksen toimenpiteiden tulee paneutua niin sosiaaliseen- ja kulttuuriseen kestävyYTEEN, taloudelliseen kestävyYTEEN, kuin myös ekologiseen kestävyYTEEN. Näiden teemojen nivoutuessa yhteen voidaan taata elämän jatkuminen tasa-arvoisena ja elinkelpoisena kaikille myös tulevaisuudessa. Tämä opinnäytetyö keskittyy ekologisesti kestäväN festivaalin strategian luomiseen. (Jones 2018, 4.)

Tapahtumien vaikutukset ympäristöön ovat merkittäviä ja sen ottaminen huomioon näkyy yhä enemmän tapahtumien strategisessa suunnittelussa. Tapahtuman ympäristövaikutuksista puhuttaessa ympäristövaikutukset jaetaan resurssien käyttöön, kulutukseen ja käyttäytymiseen. Tapahtumat lisäävät energian ja veden kulutuksesta, matkustamisesta tulevia päästöjä ja ilman, veden ja maaperän saastumisesta. Ihmisen käyttäytymisen osuutta tarkasteltaessa puhutaan tapahtuman aikana muodostuvasta ympäristökuormasta. (Reko 2014, 7–8.)

Tapahtumien toimintaa ohjaa myös Suomessa säädetty ympäristölaki. Tapahtumat on veloitettu tekemään meluilmoitus, jos melu on erityisen häiritsevää tai ääntä aiheuttavaa (Helsingin kaupunki 2020). Ympäristölaissa veloitetaan myös ehkäisemään ympäristön pilaantumista, vähentämään päästöjä ja torjumaan ympäristövahinkoja. Sen tarkoituksena on turvata terveellinen ja viihtyisä, sekä monimuotoinen ympäristö kestävästä kehityksestä tukien ja torjuen ilmastonmuutosta. Laki edellyttää edistämään luonnonvarojen kestävästä käyttöä sekä vähentämään aktiivisesti jätteiden määrää. (Ympäristönsuojelulaki 2014.)

Kestävän kehityksen strategiaa on pohdittava kaikilla aloilla, niin myös tapahtuma-alalla. Tapahtumatuotannossa ekologisen kestävyuden kartoittamisen kulmakiviä on tapahtuman päästöjen ymmärtäminen. Viime vuosina on syntynyt uusia työkaluja mittaamaan tapahtumasta syntyviä päästöjä, niistä tunnetuimpana Ekokompassi, joka auttaa tapahtuma-alaa kartoittamaan tapahtuman aiheuttavat ympäristöongelmat ja tarjoamaan työkaluja ongelmien ratkaisuun. (Ekokompassiopas 2020, 3.)

Ekokompassi on toimialasta riippumaton järjestelmä ja se pohjaa ISO 14001 -standardiin. ISO 14001 -standardi perustuu prosessien ja standardien kehittämiseen, joilla sitoudutaan pienentämään ympäristövaikutusta. Ekokompassi tarjoaa valmiit lomakkeet ja työkalut, joiden avulla ympäristövaikutuksia pystytään aktiivisesti pienentämään. Kolmen vuoden välein tehtävä ulkoinen auditointi haastattelujen, vierailujen ja tutustumisen kautta arvioi, miten toimenpiteet toteutuvat. Ekokompassi-järjestelmän avulla syntyy kolmen vuoden toimenpideohjelma ympäristövaikutusten pienentämiseksi ja se on tehokas työkalupaketti pienten ja keskisuurten yritysten tarpeisiin. Ekokompassi-sertifikaatti myös auttaa tapahtumaa näyttämään ulospäin tuloksia tapahtuman tekemästä ympäristötyöstä mikä ei välttämättä aina näy ulospäin. (Ekokompassi 2020.)

3.2 Kestävä kehitys kansainvälisesti ja kansainväliset sopimukset

YK:n jäsenvaltiot ovat sitoutuneet vuonna 2015 uusiin kestävästä kehityksestä tavoitteisiin, jotka astuivat voimaan vuoden 2016 alussa. Näiden kestävästä kehityksestä tavoitteiden tarkoituksena on poistaa äärimmäinen köyhyys, edistää tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta ja suojella maapallon kantokyky vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteet ovat kunnianhimoiset, sillä ne koskevat kaikkia maailman maita. Tavoitteissa on myös huomioitu kattavasti kestävästä kehityksestä kaikki ulottuvuudet eli taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys. (Unicef 2020.)

Kuva 1: Kestävän kehityksen kansainväliset tavoitteet. (Unicef 2020.)

Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (IPCC) viimeisimmästä raportista käy ilmi, että ilmaston lämpeneminen tulee lisäämään sään ääri-ilmiöitä kaikkialla maailmassa ja joissakin tapauksissa vaikutukset ovat jo pysyviä. Raportista ilmenee myös, että kahden celsiusasteen lämpötilan nousulla on kriittisiä vaikutuksia luonnon lisäksi myös ihmisiin. Lämpötilojen nousu ja sään ääri-ilmiöt tulevat myös vaikuttamaan heikentävästi talouteen ja maiden kykyyn tuottaa ruokaa (Eurooppa-neuvosto 2019).

Erilaisia sopimuksia lämpötilan nousun hillitsemiseksi on tehty niin globaalisti kuin paikallisesti. Tunnetuin sopimuksista lienee Pariisin ilmastopimus, johon enemmistö maailman maista on sitoutunut. Vuonna 2015 solmittu sopimus astui voimaan vuotta myöhemmin ja se täydentää vuonna 1992 solmittua YK:n ilmastomuutosta koskevaa puitesopimusta. Pariisin ilmastopimuksen tavoitteena on, että maailman laajuiset kasvihuonekaasupäästöt kääntyvät mahdollisimman pian laskuun. Lisäksi sopimuksessa on tavoite siirtyä kohti vähähiilistä ja ilmastokestävää kehitystä. Edistymistä suhteessa tavoitteisiin seurataan viiden vuoden välein ja ensimmäinen kokonaistarkastelu on määrä tehdä vuonna 2023. (Eurooppa-neuvosto 2022.)

Pariisin ilmastopöytäkirjassa säädeltäviä kasvihuonekaasuja ovat hiilidioksidin lisäksi metaani (CH₄), dityppioksidi (N₂O) sekä niin sanottu F-kaasut, joita ovat fluorihilivedyt (HFC), perfluorihilivedyt (PFC), rikkiheksafluoridi (SF₆) ja typpitrifluoridi (NF₃). (Ilmasto-opas 2020.)

3.3 Kiertotalous, jätehuolto, ruoka & energia

Kiertotaloudella tarkoitetaan mallia, jossa olemassa olevat tuotteet ja materiaalit käytetään elinkaarensa loppuun asti. Lainaaminen, vuokraaminen, uudelleen käyttö, korjaaminen, kunnostaminen ja kierrättäminen ovat kiertotalouden toimenpiteitä, joiden myötä jätteen määrää pienennetään tehokkaasti. Kiertotalouden vastakohta on lineaarisen talouden malli, jossa tuote valmistetaan, kulutetaan ja heitetään pois. Esimerkiksi halpateollisuus toimii lineaarisen talouden mallia noudattaen. (Euroopan parlamentti 2021).

Kiertotalous on valtava, mutta vaadittava globaali muutos, jonka toteutuminen vaatii uusien innovatiivisten ratkaisujen kehittämistä sekä investointeja. Hyvällä suunnittelulla voidaan vähentää raaka-aineiden kulutusta ja pidentää tuotteen käyttöikää. Suomessa seurataan kotimaisen raaka-aineen kulutusta, mutta globaalisti seuraaminen muuttuu mahdottomaksi. Pääsääntöisesti kunkin maan tuottaman materiaalin kulutus jää tuotantomaille, vaikka tuote myytäisiinkin muualle. Tavoitteena on kestävyuden kannalta tavoittaa niin kutsuttu irtikytkentä -tila, missä luonnonvarojen käytön kasvu hidastuu tai jopa vähenee talouskasvuun verrattuna. Talouden palvelustuminen ja kierrätysmateriaalien käytön lisääminen auttavat irtikytkentä -tilaan pääsemistä. (Tilastokeskus 2022.)

2020 kotimaisten materiaalien käyttö nousi 184 miljoonaan tonniin. Määrä on korkeampi kuin kertaakaan vuoden 2013 jälkeen. Verrattuna vuoteen 2019 kotimaisten materiaalien kulutus kasvoi vajaa viisi prosenttia. Vuonna 2019 kotimaisen materiaalin kulutus oli pienempää maan aineksen oton vähenemisestä johtuen. (Tilastokeskus 2021.)

Jotta tapahtumatuotannossa pystyttäisiin aktiivisesti vähentämään materiaalikulutusta ja noudattamaan kiertotalouden mallia, tapahtumarakenteiden, materiaalien, tekniikan ja muun tuotannossa tarvittavan materiaalin lainausta ja vuokrausta on lisättävä tehokkaasti. Toisaalta tapahtuma-alalla vuokraus ja lainaus on vakiintunut käytäntö, jonka ympärille on syntynyt elinkeino. Tapahtumassa on myös tärkeää ottaa huomioon tapahtuman jätehuolto ja jätteen kierrätys. Kiertotalouden toteutuminen vaatii entistäkin laajempaa ja tehokkaampaa jätteen kierrätystä, jotta käytetty materiaali päätyy uudelleen käyttöön mahdollisimman tehokkaasti. EU:n

jätedirektiivissä on määrätty yhdyskuntajätteelle eli kotitalouksien, julkisten ja yksityisten palveluiden muodostamalle jätteelle 60 % kierrätystavoitteen vuoteen 2030 mennessä. HSY:n tavoite Helsingin seudulla on 60 % kierrätystavoite vuoteen 2025 mennessä. Materiaalin uudelleen käyttöä on jätekierrätyksen lisäksi myös kirpputoritoiminta ja kierrätyskeskukset, joiden tehtävänä on pidentää tuotteen käyttöikä. (HSY 2022.)

Vuonna 2020 yhdyskuntajätteen määrä Suomessa kasvoi edellisvuoteen verrattuna 170 000 tonnilla eli yli viidellä prosentilla. 2010 jätettä syntyi noin 500 kg per asukas, kun taas vuonna 2020 jätteen määrä oli kasvanut 596 kg. Jätteen materiaalihyödynnys laskee myös hieman, mutta lähestulkoon kaikki sekajätteeksi luokiteltava jäte päätyi energiahyödynnykseen. Biojätettä ja muovia kerättiin entistä enemmän. Biojätteestä suurin osa kompostoitui ja elintarvikerasvojen jalostusta polttoaineeksi kasvatettiin. (Tilastokeskus 2021.)

Ruoan ympäristövaikutuksista suurin osa muodostuu ruoan alkutuotannossa. Ruoan alkutuotanto eli maatalous ja ruokatuotanto ovat suurimmat tekijät metsä- ja luontokadossa. Lisäksi suomalainen ruokakulutus vaikuttaa sademetsien hakkuuseen sekä Itämeren rehevöitymiseen. Eläinperäiset ruokatuotteet kuormittavat ympäristöä eniten siksi, että eläinten rehun tuottamiseksi joudutaan käyttämään suuria peltoaloja, jotka vaativat ravinto- ja torjunta-aineita. Eläintuotannon ilmastovaikutuksia lisää myös eläinten ruoansulatuksen ja lannan tuottama haitallinen metaani ja sen vapautuminen. Liha- ja maitotuotanto lisää Itämeren rehevöitymistä, sillä noin 70 % peltoalasta Suomessa käytetään eläinperäisen ravinnon tuotantoon. Ympäristövaikutuksia kasvattaa myös ruoan tuonti muista maista. Rehun, kahvin, teen ja kaakaon tuonti köyhdyttää luontoa Suomen ulkopuolella. Ylikalastukseen käytetty pohjatroulausmenetelmä taas tuhoaa meriluontoa, kuten merimetsiä. Globaali lihatuotanto on myös pandemiariskin kasvun kannalta merkittävässä roolissa. (WWF 2022.)

Kuluttajan valinnoilla ruokavaliosta johtuvia ilmastovaikutuksia voi pienentää jopa 30–40 % niin, että samaan aikaan myös ravitsemus paranee. Liha ja maitotuotteiden korvaaminen kasviksilla, palkokasvoilla ja kestävästi kalastetuilla kalatuotteilla vähentäisi siis ilmastovaikutuksia ja luontokatoa niin Suomessa, kuin muualla maailmassa ratkaisevasti. Kasvipohjaisten tuotteiden markkinoiden kasvaessa myös lihaa korvaavien tuotteiden valintamahdollisuudet lisääntyvät. Suomessa syödyimmän kalan, eli norjassa kasvatetun lohen korvaaminen lähivesien vilkikalalla vähentää ilmastovaikutuksia. Suomalaisten särkikalajien saatavuus on viime vuosina parantunut huomattavasti, mikä on helpottanut kuluttajan valinnan tekoa. (WWF 2022.)

Tapahtuman ympäristövastuuta mietittäessä on järkevää ottaa huomioon ruokavalinnoilla tehtävät toimenpiteet. Kun festivaali tarjoaa kasviperäistä, lähellä tuotettua ja kasvukauden mukaista ruokaa, vähentää se ruoasta johtuvaa luontokatoa ja ehkäisee ilmastonmuutosta. Vastuutamalla ruokapalvelujen tarjoajat huolelliseen ruokasuunnitteluun, voidaan tehokkaasti vähentää ruokapalvelujen muodostamaa ruokahävikkiä. Kertakäyttöastioiden vähentämistä aktiivisesti tukevat toimenpiteet, kuten annosalennukset omien astioiden käytön edistämiseksi tai kertakäyttöastioiden korvaaminen täysin kierrätettävillä vaihtoehdoilla ovat myös tärkeitä toimenpiteitä. Jätteen päätymistä sille tarkoitettuun kierrätykseen tulee tehostaa niin, että ravintola-alueelle taataan tarpeeksi kierrätysmahdollisuuksia. (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2020, 12–15.)

Energian kulutus oli Suomessa vuonna 2020 1,28 miljoonaa terajoulea mikä oli 6 % vähemmän edellisvuosiin verrattuna. Uusiutuvien energiamuotojen, kuten aurinko-, vesi- ja tuulivoiman määrä puolestaan nousi. Polttoaineiden hiilidioksidipäästöt vähenivät jopa 10 % ja sähkön kokonaiskulutus laski alimmilleen 20 vuoteen. Ensimmäistä kertaa mittaushistorian aikana uusiutuvan energian kulutus oli fossiilisia polttoaineita ja turpeen kulutusta suurempaa. Suomessa sähköä tuotettiin edellisvuosien tapaan 66 TWh, mutta sähkön kokonaiskulutus laski noin 6 %, eli kokonaiskulutus oli 81 TWh. Sähkön nettotuonti pieneni neljänneksellä. (Tilastokeskus 2021b.)

Ilmakehää voi ajatella kasvihuoneena. Kaasut ilmakehässä päästävät auringonsäteet läpi, mutta myös estävät osan niistä pääsemästä takaisin avaruuteen. Näin maapallo pysyy elinkelpoisena. Ihmisen toiminnan seurauksena kaasut kuitenkin lisääntyvät ja etenkin fossiiliset polttoaineet; öljy, kivihiili ja maakaasu aiheuttavat noin kolme neljäsosaa kasvihuonekaasuista. Tämä johtaa ilmaston lämpenemiseen. Näin ollen ilmaston lämpenemistä hillitseviä keinoja ovat juuri fossiilisesta polttoaineesta luopuminen ja siirtyminen kestäviin energiamuotoihin, kuten aurinko-, tuuli ja bioenergiaan. (WWF 2022.)

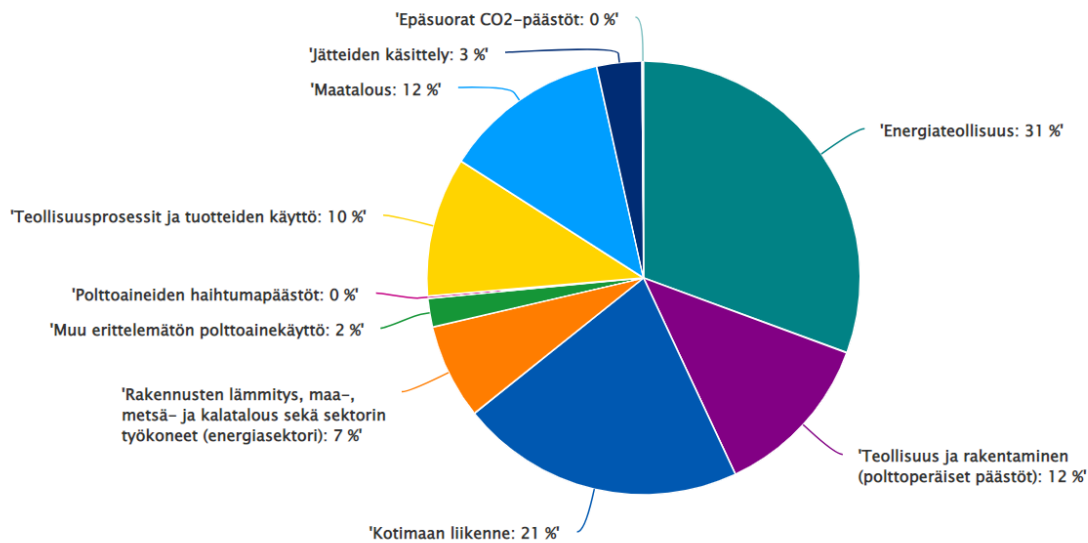
Energian kulutuksen huomioiminen tapahtumatuotannossa aloitetaan jo suunnitteluvaiheessa. Tapahtumapaikan valinnassa on hyvä ottaa huomioon tapahtumapaikalla olevat sähkömahdollisuudet. Joissain tapahtumapaikoissa on mahdollista tilata vihreää sähköä ja monissa vihreä sähkö on jo totuttu käytäntö. Aggregaattien käyttäminen tapahtumassa on yleistä ja aggregaatin polttoaineeksi kannattaa valita biopolttoaine. Tavarahankinnoissa on hyvä suosia alhaisen energialuokituksen laitteistoa. Laitteiston etukäteiskartoituksessa on myös hyvä kartoittaa todellinen sähkönkäytön tarve. Turhaa valaisemista, lämmittämistä ja ilmastointia on tärkeää välttää.

On kuitenkin selvää, että tapahtumasta jää aina hiilidioksidipäästöjä. Hiilidioksidipäästöjä voi kuitenkin kompensoida, eli tukea rahallisesti ympäristön monimuotoisuuden suojele- ja elvytystoimintaa (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2020, 10–11).

3.4 Liikenne ja sen päästöt

Maa-ilmalla laajuisesti kansainvälinen lentoliikenne ja merenkulku aiheuttavat pienen osan kasvihuonepäästöistä (2 %), mutta yksilön hiilijalanjälkeen lentämisellä voi olla suuri vaikutus. Jos lentomatkoja kertyy vuodessa useita, voivat niiden yhteenlasketut päästöt olla suuremmat kuin muut elämisen päästöt yhteensä (Ilmasto-opas 2020). Liikenne nojaa yhä vahvasti fossiiliin polttoaineisiin, joten uusia energiamuotoja tarvitaan tälläkin sektorilla. Energiasektori aiheuttaa globaalisti eniten (72 %) päästöjä ja muutokset energian käytössä ovat merkittävä tekijä kasvihuonekaasupäästöihin. Fossiilisten polttoaineiden käyttö ja siitä syntyvät hiilidioksidipäästöt ovat kasvaneet vuosittain 2000-luvun alusta lähtien talouden kasvun myötä, sillä talouskasvun aikana myös energian kulutus kasvaa. Vähäpäästöisten ja uusiutuvien energiamuotojen kehittäminen onkin ensiarvoisen tärkeää, jotta energian tuotannosta aiheutuvaa päästökuormaa saadaan laskettua. (Ilmasto-opas 2020.)

Tilastokeskuksen kasvihuonekaasuinventaarion mukaan Suomessa vuonna 2019 liikenteen kasvihuonekaasupäästöt olivat noin 11,3 miljoona tonnia hiilidioksidiekvivalenttia (CO₂e). Päästöt ovat vähentyneet vuoteen 2005 verrattuna noin 13 prosenttia ja vuoteen 1990 verrattuna noin 7 prosenttia. Tilastokeskuksen pikaennakkotiedon mukaan kotimaan liikenteen päästöt olivat vuonna 2020 noin 10,4 megatonnia. (Liikennefakta 2021).

Kuva 2. Kasviuonekaasupäästöjen lähteet Suomessa Tilastokeskuksen Kasviuonekaasujen inventaarion mukaan. (Liikenne-fakta 2021.)

Yllä olevassa kuvassa on esitetty kasviuonekaasupäästöjen lähteet Suomessa vuonna 2019. Suurimmat päästöjen aiheuttajat ovat energiateollisuus (31 %) ja kotimaan liikenne (21 %). Näiden suurimpien päästöjen aiheuttajien jälkeen päästöjä syntyy seuraavista sektoreista: teollisuus ja rakentaminen (12 %), maatalous (12 %), teollisuusprosessit ja tuotteiden käyttö (10 %), rakennusten lämmitys, maa-, metsä- ja kalatalous sekä työkoneet (7 %), jätteidenkäsittely (3 %) sekä muu erittelemätön polttoainekäyttö (2 %). Epäsuorat CO₂-päästöt sekä polttoaineiden haihtumapäästöt eivät isossa kuvassa aiheuta päästöjä.

Ohjelmavetoisella, suurella suomalaisella festivaalilla päästöt syntyvät suurimmilta osin (yli 50 %) artistien matkustuksesta (Uusitalo 2022). Suomen sijainti Euroopan laidalla vaikeuttaa artistien ja heidän kiertuetuotantajensa matkustamista ja lentomatkustaminen jää usein ainoaksi vaihtoehdoksi, jotta perille pääseminen onnistuu. Suomen sisällä lentäminen on myös nopea tapa liikkua paikasta toiseen, sillä etäisyydet ovat pitkiä. Arabian katufestivaalille artistit eivät matkusta ulkomailta, joten matkustuksesta ei aiheudu samanlaista päästökuormaa. Sen sijaan festivaalin omat hankinnat, kuten ostettu energia sekä henkilökunnan, esiintyjien ja tavarantoi-
mittajien maateitse liikkuminen aiheuttavat eniten päästöjä.

3.5 Hiilijalanjälki

Hiilijalanjälki tarkoittaa hiilidioksidipäästöjä, jotka aiheutuvat ihmisen toiminnasta. Hiilijalanjälki raportoidaan useimmiten hiilidioksidiekvivalentteina (CO₂e tai CO₂-ekv), joka pitää sisällään hiilidioksidipäästöjen lisäksi myös muut merkittävät kasvihuonekaasupäästöt, joista keskeisimmät ovat metaani (CH₄) ja dityppioksiduuli (N₂O). Hiilijalanjälki voidaan laskea tuotteelle, toiminnalle, yritykselle tai organisaatiolle. (Sjöstedt, 2018.)

Hiilineutraalius tarkoittaa, että hiilidioksidipäästöjä tuotetaan korkeintaan niin paljon, kuin niitä voidaan ilmakehästä sitoa hiilinieluihin. Hiilinielut sitovat enemmän hiilidioksidia, kuin päästävät sitä ilmakehään. Luonnon tärkeimpiä omia hiilinieluja ovat valtameret, metsät sekä maaperä. Nämä luonnon omat hiilinielut sitovat hiilidioksidia arviolta 9,5–11 gigatonnia vuosittain. Matkaa hiilineutraaliuteen on vielä aika tavalla, sillä vuonna 2019 yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt olivat huimat 38 gigatonnia. (Euroopan parlamentti 2021.)

Yhteiskunnan muuttuminen hiilineutraaliksi tarkoittaisi, että sen olisi kyettävä ottamaan talteen kaikki tuottamansa kasvihuonepäästöt. Mikään ihmisen luoma järjestelmä ei kykene tällä hetkellä sitomaan ilmakehästä tarpeeksi hiiltä ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi. Luonnon omiin hiilinieluihin varastoitunut hiilidioksidi voi vapautua takaisin ilmakehään esimerkiksi hakkuiden, maankäytön muutosten sekä maastopalojen myötä. Ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi ensisijainen toimi onkin vähentää päästöjä. (Euroopan parlamentti 2021.)

Hyvä apuväline hiilineutraaliuden tavoitteluun sekä päästöjen vähentämiseen on kompensointi. Yhdellä sektorilla syntyneitä päästöjä voidaan kompensoida vähentämällä päästöjä jollakin toisella sektorilla. Uusiutuviin energialähteisiin, energiatehokkuuteen sekä muihin puhtaisiin, vähähiilisiin teknologioihin investointi on myös hyvä keino kompensoida päästöjä (Euroopan parlamentti 2021). Kompensaatiota voidaan tehdä myös erilaisille luonnonsuojelujärjestöille. Festivaalit voivat kompensoida esimerkiksi artistien matkustuksesta syntyviä päästöjä maksamalla tietyn prosenttiosuuden kuljetusten kustannuksista valitsemalleen järjestölle (Valoma 2022). Tärkeä keino on myös nostaa ihmisten tietoisuutta yhteiskunnan sekä yksilön omista hiilipäästöistä ja hiilineutraaliudesta. Valtioiden tasolla tehdyt ilmastotoimet ja -päätökset ovat äärimmäisen tärkeitä, mutta jokainen yksilö voi myös omalla toiminnallaan vaikuttaa yhteiskunnan hiilidioksidipäästöihin.

Suuret suomalaiset festivaalit ovat alkaneet enenevässä määrin kiinnittää huomioita omiin hiilipäästöihinsä ja moni iso festivaali laskee tai on laskenut hiilijalanjälkensä. Suomalaisessa tapahtumakentässä ekologinen kestävyys huomioidaan kiitettävästi, sillä useilla suomalaisilla festivaaleilla on internetsivuillaan myös kerrottu mitä toimia ekologisemman festivaalin eteen on tehty. Esimerkiksi Flow Festival, Maailma Kylässä -festivaali, Provinssi ja Ilosaarirock viestivät näyttävästi omista ekologisuuustoimistaan ja lisäksi erilaisista ympäristösertifikaateista, joita niillä on käytössään. Hiilijalanjäljen laskemisella ja erilaisilla sertifikaateilla on myös brändiä myönteisesti kehittävä vaikutus, sillä nykyään asiakkaat osaavat vaatia ekologisesti kestävämpiä tapahtumia sekä festivaaleja ja he ottavat myös selvää tapahtumien ja festivaalien ekologisuuustoimista (Valoma 2022).

Huomioitavaa hiilijalanjäljen laskemisessa on se, että se vie resursseja. Laskemiseen tarvitaan rahaa ja työaikaa. On hyvä tiedostaa, että kun hiilijalanjälki on kerran laskettu ja päästöjen aiheuttajat selvitetty, ei laskemista ole välttämättä järkevää tehdä uudestaan vuosittain. Kun suurimmat päästön aiheuttajat ovat selvillä, on tärkeää ryhtyä toimiin ja löytää ratkaisuja, joilla kyseisiä päästöjä saadaan laskettua (Mänttari 2022). Arabian katufestivaali on voittoa tavoittelematon, apurahoilla pyörivä festivaali, joten budjetti on tiukka, eikä ainakaan tällaisenaan riitä hiilijalanjäljen laskemiseen. Toimenpiteet ekologisesti kestävä festivaalin tekemiseen ovat Arabian katufestivaalin tuotannossa kuitenkin kunnossa, eikä festivaalin rahoittajakaan tois-taiseksi vaadi hiilijalanjäljen laskemista, joten ainakaan vielä hiilijalanjäljen laskeminen Arabian katufestivaalille ei ole ajankohtaista.

3.6 Ympäristötyö ja -kasvatus

Ympäristötietoisuus tarkoittaa arvojen ja aatteiden sekä tiedon ja taidon pohjalta kykyä toimia luonnonympäristön kannalta suotuisasti. Ympäristökasvatuksella lisätään tietoisuutta tieteen ja elämysten kautta. Ympäristöministeriön tavoite on ympäristövastuullinen ja osallistava yhteiskunta, monimuotoinen luonto ja hyvinvointia edistävä elinympäristö. (Ympäristöministeriö 2015, 10–18.)

Suomen ympäristökeskus SYKE on ympäristöministeriön alaisuudessa toimiva ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka tähtää toiminnassaan kestävä kehityksen tavoitteisiin. SYKE on laatinut yhdeksi tavoitteekseen ympäristötietoisuuden lisäämisen. Opetushallitus ra-

hoittaa ympäristökasvatusta monien rahoitusten kautta muun muassa koulujen kerhotoiminnassa, opettajien täydennyskoulutuksilla ja oppimisympäristöjen kehityshankkeilla. (Ympäristöministeriö 2015, 10–18.)

Ympäristökasvatuksesta puhuttaessa ajatellaan helposti ympäristökasvattamisen keskittyvät yksinomaan lasten ympäristökasvattamiseen. Ympäristökasvatus kuitenkin kattaa alleen kaikki ikäryhmät. Kasvatustyössä on olennaista saada ihminen pohtimaan omaa käyttäytymistään ja toimintatapoja. Ympäristökasvattajan tehtävä on aktivoida ja saada aikaan keskustelua, kiistelyä ja oivalluksia. Näihin tuloksiin pääsemiseksi on tehtävä muutakin kuin vain julkaista materiaalia. (WWF 2022.)

Ympäristöministeriö tukee vuosittain ympäristökasvatusta ja valistustyötä edistäviä hankkeita, joiden tehtävä on edistää kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta ja muuta ympäristökasvatuksellista ja -valistuksellista työtä. Erilaista ympäristökasvatusta tuottavia organisaatioita onkin Suomessa paljon, perinteisistä luonnonssuojelujärjestöistä aina kansainvälisiin ympäristökasvatusverkostoihin. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2022.)

On tärkeää jakaa tietoa ja tietoisuutta aina, kun sille aukeaa mahdollisuus. Lukuisat festivaalit kuten helsinkiläiset Flow Festival ja Maaailma Kylässä -festivaali ovatkin avoimesti jakaneet omat ympäristötoimenpiteensä ja strategian pohjalta tehtävät ratkaisut kaikkien nähtäviksi internet-sivuilleen. Kaupunkiympäristössä toimiva festivaali on myös oiva ympäristö luonnonssuojelutyötä tekevien säätiöiden esittelylle. Erilaiset ympäristötyötä tekevät tahot tekevät vaikuttavaa messu-, ständi- ja tapahtumatyötä osana toimintaansa.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tutkimushaastattelu

Tutkimushaastattelulla on aina jokin tarkoitus ja osallistujilla erityiset roolit. Kyseessä ei siis ole arkinen keskustelu, vaan haastattelulla on selvä tarkoitus ja päämäärät (Aho 2017). Opin- näytetyötämme varten valitsimme haastateltaviksi festivaalikentän sekä ekologisen kestävyyy- den ammattilaisia. Tästä syystä työhön liittyviä haastatteluja voidaan kutsua asiantuntijahaas- tatteluiksi. Asiantuntijahaastattelu ei ole itsenäinen haastattelumenetelmä, vaan se kuuluu tut- kimushaastattelun piiriin. Joitain erityispiirteitä asiantuntijahaastatteluilla silti on. Haastatelta- vana asiantuntijat ovat erityinen ryhmä ja haastattelu sisältää tiettyjä erityispiirteitä. Lähtökoh- tana voidaan pitää sitä, että asiantuntija valitaan haastateltavaksi asemansa takia (Aho 2017).

Tutkimushaastattelulla etsimme vastauksia kaupunkiympäristöä ja tapahtumia koskeviin ym- päristölinjauksiin sekä tietoa, miten Itämeren välitön läheisyys tulee huomioida tapahtumatuo- tannossa Arabian katufestivaalilla. Kartoitimme myös erilaisten festivaalien tekemiä ympäris- tötoimia haastatteleamalla Flow Festivalin sekä Maailma Kylässä -festivaalin edustajia. Jotta näkökulmia ekologiseen kestävyYTEEN saadaan kattavasti esiin, haastattelimme festivaalien edustajien lisäksi John Nurmisen Säätiön, Helsingin seudun ympäristöpalveluiden eli HSY:n työntekijöitä sekä Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan edustajaa.

4.2 Haastateltavat tahot

Haastateltavat festivaalit Flow ja Maailma Kylässä valikoituivat mukaan tapahtumamiljöönsä sekä sisältönsä perusteella. Halusimme Arabian katufestivaalia mahdollisimman paljon muis- tuttavat festivaalit haastattelukohteiksi. Arabian katufestivaali järjestetään Itämeren tuntu- massa, joten John Nurmisen Säätiö haluttiin mukaan tutkimukseen, jotta saamme näkökulmaa myös Itämeren suojeluun. Odotimme, että tapahtumien vaikutusta meriympäristöön olisi jo tut- kittu, mutta ilmeni, ettei tällaista tutkimustyötä ole vielä tehty ainakaan laajemmassa mittakaa- vassa. Helsingin seudun ympäristöpalvelut eli HSY ja Helsingin kaupunki tekevät tiivistä yh- teistyötä helsinkiläisten tapahtumien kanssa ja korostavat toiminnassaan ekologisia teemoja, joten myös näiden tahojen haastattelu tuntui meistä tärkeältä. Haastattelut toteutettiin etänä Teamsissa ja ne nauhoitettiin litterointia varten. Lähetimme jokaiselle haastateltavalle kysy- myspatteriston etukäteen, jotta haastateltavat pystyivät valmistautumaan haastatteluun mahdol- lisimman hyvin.

Maailma Kylässä -festivaali on vuosittain Helsingin Kaisaniemessä järjestettävä poikkitaiteellinen kulttuurifestivaali, jonka juuret ovat kansalaisyhteiskunnan voimistamisessa ja järjestötoiminnan esittelyssä sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa. Festivaalin takaa löytyy kattojärjestö Fingo. Monipuolisen ruokakulttuurin esitleminen kuuluu osaksi festivaalin ohjelmaa.

Flow Festival on myös vuosittain Helsingin Suvilahdessa järjestettävä kolmipäiväinen kaupunkikulttuuri- ja musiikkifestivaali, joka kokoaa yhteen noin 30 000 kävijää päivässä. Festivaalilla on kymmenen erilaista lavaa musiikille, mutta festivaalilla on edustettuina myös muita taiteenaloja sekä monipuolinen ruokatarjonta. Festivaalin arvoja ovat sisältölähtöisyys, asiakaskokemus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys (Uusitupa 2022).

John Nurmisen Säätiö on tänä vuonna 30 vuotta täyttävä säätiö, joka toteuttaa konkreettisia ja tuloksellisia Itämeren pelastushankkeita sekä suojelutoimia Itämeren rehevöitymisen pysäyttämiseksi. Säätiöllä on myös kulttuuriperinnöllinen näkökulma eli tavoite, että Itämeri voi hyvin nyt ja tulevaisuudessa. John Nurmisen Säätiö haluaa, että Itämeren kulttuuri välittyy ja säilyy eteenpäin jälkipolville (Kujala 2022).

HSY eli Helsingin ympäristöpalvelut kuntayhtymä järjestää pääkaupunkiseudun asukkaiden vesihuollon, eli puhdistaa jätevettä ja tuottaa puhdasta vettä. HSY:n omistaa pääkaupunkiseudun neljä kaupunkia: Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Vantaa. HSY kerää ja osittain myös käsittelee pääkaupunkiseudun sekä Kirkkonummen jätteet. HSY tuottaa myös seudullista tietoa, seuraa ilmanlaatua ja viestii siitä eteenpäin. HSY seuraa ja laskee pääkaupunkiseudun kasvihuonepäästöjä ja kehittää ratkaisuja päästöjen vähentämiseksi. Se järjestää myös neuvontaa, ympäristökasvatusta ja näkyviä kampanjoita. HSY:ssä on noin 800 työntekijää. (Visakova 2022.)

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala on iso toimiala, jossa työskentelee noin 1600 asiantuntijaa. Asiantuntijat huolehtivat kaupungin ympäristösuunnittelusta, -rakentamisesta ja -ylläpidosta. Lisäksi rakennusvalvonta ja ympäristöön liittyvä palvelut kuuluvat kyseisen toimialan alle. Kaupunkiympäristön toimialan palvelukokonaisuuteen kuuluvat maankäyttö, kaupunkirakenne, rakennukset ja yleiset alueet sekä palvelut ja luvat. Kaupunkiympäristön toimiala linkittyy vahvasti tapahtumiin, sillä kaupunkiympäristön alueidenkäyttö- ja valvontayksikön kautta tapahtumat voivat vuokrata tilaa kaupungin kadulta tai puistosta. (Kuikka 2022).

4.3 Työpajat

Osana opinnäytetyön tutkimusta järjestimme työpajan Arabian katufestivaalin tuotantotiimille. Työpajan tutkimusmenetelmänä käytimme aivoriihimenetelmää (brainstorming), joka on yksi yhteisöllisen kehittämisen tavoista. Yhteisöllisessä kehittämisessä ihmiset tuodaan samaan tilaan, joka voi olla virtuaalinen tai fyysinen, ja siellä ihmiset pääsevät yhdessä ideoimaan ja kehittämään uutta. On tärkeää muistaa kiireetön, positiivinen ja avoin ilmapiiri. On myös huolehdittava, että kaikki pääsevät ääneen. Uudet ideat ja innovaatiot kehittyvät aalloissa. Ideoiden määrä voi joskus olla tärkeämpää, kuin laatu. (Kóbor-Laitinen & Otonkorpi-Lehtoranta 2021.)

Työpajaan osallistui Arabian katufestivaalin tuottajatiimin viisi jäsentä, sekä Artovan koordinaattori ja vuoden 2021 vastaava tuottaja. Työpajassa kartoitettiin Arabian katufestivaalin tuotantotiimin tietämystä ekologisuudesta sekä kokonaisymmärrystä siitä, mistä festivaalin päästöt muodostuvat. Työpajan ensimmäisessä vaiheessa seinälle laitettiin kahdeksan lappua, joihin oli lueteltu kahdeksan keskeisintä tapahtuman päästöihin vaikuttavaa osa-alueita. Osa-alueet olivat seuraavat: festivaalin omat monivuotiset hankinnat, omat aggregaatit, jätteet, työkoneet, artistien matkustus, ostoenergia, työajot ja alihankkijoiden sekä kumppanien logistiikka. Osallistujia pyydettiin arvioimaan prosentuaalisesti, kuinka suuret päästöt milläkin osa-alueella on. Työpajan toisessa vaiheessa ryhmät saavat ideoida jokaiseen osa-alueeseen päästöjä vähentäviä tekijöitä.

4.4 Dokumenttianalyysi

Dokumenttianalyysissä kerätään tutkimukseen aineistoa erilaisista dokumenteista, joita voivat olla muun muassa erilaiset esitteet, kuvat tai esineet. Olennaista on systemaattisuus sekä tiedon keräämisessä että analysoinnissa (Kóbor-Laitinen & Otonkorpi-Lehtoranta 2021). Valitsimme muutaman jo olemassa olevan oppaan ja keräsimme niistä tietoa, jota hyödynsimme Arabian katufestivaalille luotavassa ekologisen tapahtumatuotannon oppaassa. Oppaat olivat Sitran julkaisema “Vinkkejä kestävien tapahtumien toteuttamiseen – hiihtokilpailuista kokouksiin”, Ympäristökeskuksen “Tapahtuman hiilijalanjäljen laskennan rajausta” –opas sekä Helsingin kaupungin oppaat “Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille” sekä “Helsingin ilmastotiekartta”.

Valitsimme kyseiset oppaat muun muassa ilmastoteemojen ja tapahtuma- sekä kaupunkinäkökulman takia. Tavoitteenamme oli löytää oppaista tietoa, jota pystytään hyödyntää Arabian katufestivaalille luotavaan ekologisen tapahtumatuotannon oppaassa. Kiinnitimme huomiota myös oppaiden visuaalisuuteen ja siihen, mitkä seikat tekivät niistä meidän silmissämme mielenkiintoisia.

5 MAAILMA KYLÄSSÄ & FLOW FESTIVAL

Maailma Kylässä -festivaalin toiminnan lähtökohtana on edistää kestäväää taloutta ja -tulevaisuutta. Tuotantopäällikkö Laura Valoman mukaan tuntuisi siis hullunkuriselta, jos festivaali ei tekisi investointeja kestävämmän talouden ja -tulevaisuuden eteen. Maailma Kylässä -festivaali haluaa omilla ekologisuustoimillaan olla suunnannäyttäjänä sekä edelläkävijä. (Valoma 2022.)

Flow Festivalin arvoja ovat sisältölähtöisyys, asiakaskokemus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. Festivaalin tuotannossa ei luoteta mututietoon, vaan vastuullisuus pohjaa tutkittuun ja vertaisarvioituun tietoon. Ilmastonmuutos, biodiversiteetin tuhoutuminen, globaali luonnonvarojen ylikulutus ja epätasa-arvo ja syrjintä ohjaavat Flow Festivalia teemoina pohtimaan uusia toimintamalleja. Festivalin tuotantotiimi ymmärtää, että festivaalista syntyy aina jonkinlainen jälki ympäristöön ja tuotantopäällikkö Katariina Uusitupa sanookin, että olisi naivia ajatella, että näin ei olisi. Flow Festivalille onkin tärkeää juuri tästä syystä selvittää hyvin tarkkaan mistä festivaalin päästöjälki syntyy ja kuinka jälkeä voidaan pienentää ja lopulta kompensoida. (Uusitupa 2022.)

5.1 Tapahtumapaikka

Maailma Kylässä -festivaali järjestetään vuosittain Helsingin Kaisaniemessä. Alueella ei ole kiinteää infrastruktuuria tapahtumalle. Festivaali pyrkii hankkimaan festivaalin teknisen- ja aluetuotannon mahdollisimman läheltä pääkaupunkiseudulta, mikä nostaa hintoja, sillä pääkaupunkiseudulla hinnat ovat korkeammat. Maailma Kylässä -festivaalin sähkönkulutus festivaalialueella on huomattava ruokatoimijoiden takia eikä kaikkea sähköä olla pystytty tuomaan tapahtuma-alueelle ilman aggregaatteja (Valoma 2022).

Flow Festival järjestetään vuosittain, kesän lopulla Helsingin Suvilahdessa. Sijainnista johtuen tapahtuman infrastruktuuri rakennetaan kokonaisuudessaan itse, mutta Suvilahdessa on jonkin verran kiinteitä sähkökaappeja, joiden kautta alueelle tulee tuulisähköä. Festivaalilla käytetään kuitenkin paljon aggregaatteja. (Uusitupa 2022.)

Sijaintina Helsingin keskusta on optimaalinen tapahtumapaikka molemmille festivaalille sillä festivaalikävijät pääsevät paikan päälle kävellen, pyörillä ja julkisilla kulkuneuvoilla. Kummallakaan festivaalilla ei ole parkkipaikoitusta tai drop out -paikkaa, eivätkä festivaalit kannusta autolla liikkumiseen.

5.2 Liikkuminen, logistiikka & kompensatiot

Maailma Kylässä -festivaalin ohjelmisto koostuu kotimaisista ja ulkomaisista esiintyjistä. Festivaali on päättänyt maksamaan ilmastokompensaatiota artistiensa ulkomaanlennoista. Erilais- ten luonnonsuojelutoimijoiden kanssa on keskusteltu järkevästä kompensatiosta ja päädytty siihen, että 10 % toteutuneiden lentojen kustannuksista maksetaan kompensatona kotimaisille luonnonsuojelujärjestöille. Festivaali on vaihdellut vuosittain luonnonsuojelujärjestöä, jolle kompensatio maksetaan. Tämä luonnollisesti nostaa kustannuksia, mutta kompensointi on nähty kustannuksia arvokkaampana. Festivaalituotanto pyrkii tuottamaan festivaalin pitkälti paikallisten toimijoiden kanssa, niin sanotusti lähituotantona. (Valoma 2022.)

Flow Festival järjestetään ohjelmistolähtöisesti ja festivaali onkin tuonut Suomeen suuria kansainvälisiä artisteja. Osa näistä artisteista matkustaa kiertueillaan yksityiskoneilla, joka nostaa artistien matkustamisen päästöt ymmärrettävästi korkeiksi. Matkustamisesta aiheutuvat päästöt ovat hieman yli puolet koko festivaalin päästökuormasta. Muut työajot aiheuttavat puolestaan vain noin yhden prosentin tuotannon päästöistä. Festivaalin sijainnista johtuen alue rakennetaan käytännössä kokonaan itse, minkä takia alihankkijoiden ja kumppanien logistiikan päästöt ovat noin viidesosan koko festivaalin päästöistä. Festivaalin rakenteet ja rakennus ostetaan mahdollisimman läheltä (Uusitupa 2022.)

Flow Festival ymmärtää, että tapahtumasta jää aina jonkinlainen jälki ympäristöön. Tätä jälkeä festivaali kompensoi aktiivisesti. Kohteen valinta on ulkoistettu aikaisempina vuosina Pöyry Finland Oy:lle. He ovat valinneet kompensatiokohteen niin, että kompensatio olisi mahdollisimman konkreettinen. Viime vuosina kompensatio on esimerkiksi kohdennettu metsän istuttamiseen. Uusitupa kokee, että kompensatiomaksuja saatetaan vähätellä tai jopa halveksua, mutta Flow Festival pitää sitä aktiivisena työkaluna, kun festivaali ymmärtää oman toimintansa aiheuttamat ongelmat ja haluaa ottaa siitä vastuun. (Uusitupa 2022).

5.3 Hankinnat & energia

Maailma Kylässä -festivaali suosii tilaamissaan painomateriaaleista ekomateriaaleja, jotka eivät ole muovipohjaisia. Tämä nostaa kustannuksia materiaalien suhteen hivenen korkeammiksi, mutta Valoman mukaan asiassa on tultu myös eteenpäin, kun toimijat ovat kautta linjan alkaneet suosia ekologisempia materiaaleja, mikä puolestaan tuo hintoja kokonaiskuvassa alaspäin (Valoma 2022).

Flow Festivalin sijainnista Suvilahdessa johtuen tapahtuman infrastruktuuri rakennetaan itse. Festivaalin omien hankintojen hiilijalanjäljen osuus koko päästökuormasta on 22 %. Flow panostaa materiaalitehokkuuteen materiaalien uusiokäytöllä. Festivaali uusiokäyttää kaiken sellaisen materiaalin, mikä ei ole homeessa tai tuhoutunut festivaalin aikana. (Uusitupa 2022.)

Maailma Kylässä -festivaali ja Flow Festival järjestetään alueilla, jotka sisältävät jonkin verran kiinteitä sähkökaappeja. Sähkön tarve festivaaleilla on kuitenkin iso, joten molemmat festivaalit tarvitsevat näistä saatavan sähkön lisäksi myös aggregaatteja. Maailma Kylässä -festivaalilla aggregaattien tarvitsema bensa ja diesel on korvattu hivenen ympäristöystävällisemmällä biopolttoaineella. Flow Festival puolestaan käyttää aggregaateissaan Neste MY Uusiutuva Diesel -polttoainetta. Neste My Uusiutuva Diesel on uudelleen käytettyä ylijäämää rasvasta ja öljystä. Täysin ongelmaton vaihtoehto sekään ei kuitenkaan ole, sillä sen tuontipäästöt ovat jo itsessään korkeat. (Uusitupa 2022).

5.4 Ruoka, juoma & jätehuolto

Monipuolisen ruokakulttuurin esittelemisen kuuluu osaksi Maailma Kylässä -festivaalin ohjelmaa ja festivaali suosiikin lähiruokaa, luomua, vegaanisia- sekä kasvisvaihtoehtoja. Jokaisella ruokamyymälällä on velvollisuus tarjota vähintään yksi kasvisvaihtoehto ja kaikki ruoka, jota festivaali tarjoaa esiintyjille on pelkästään kasvisruokaa. (Valoma 2022).

Ruoka on iso osa myös Flow Festivalin ohjelmasisältöä. Festivaali on tehnyt toimenpiteitä ruoasta koostuvien päästöjen vähentämiseksi niin, että kaikesta tarjottavasta ruoasta noin puolet ovat tähän mennessä olleet kasvispainotteista luomuruokaa. Tulevaisuudessa Flow Festival jättää siipikarjan ja punaisen lihan kokonaan pois festivaalilta ja näin festivaali siirtyy kohti vegaanista festivaalia. Täysin vegaaniseksi siirtyminen vaatii kuitenkin vielä myös selvitystyötä, koska esimerkiksi monet viinit valkaistaan kananmunan valkuaisella. (Uusitupa 2022).

Vuosien saatossa jätehuolto ja kierrätystä on tehostettu Maailma Kylässä -festivaalilla. Alueella on useita kierrätyspisteitä, joissa on aina myös työntekijä paikalla auttamassa jätteiden oikeaoppisessa kierrättämisessä. Tällä tavoin, esimerkkiä näyttämällä, festivaali toivoo voivansa vaikuttaa siihen, miten yleisö alkaa myös arjessaan toimia. (Valoma 2022.) Flow Festivalin jätehuolto koostuu kahdeksasta eri jätelajista, joihin alueen jätteet kierrätetään. Jätehuollon toteutumista varten on palkattu tarvittava määrä ihmisiä. Festivaalille on muodostunut

vakiintunut käytäntö biohajoavista ruokailuvälineistä ja pullopanteista. Festivaalikumppanit eivät saa tuoda mukanaan turhaa jätettä, kuten flyereita tai lehtiä. Asiakkaita kehoitetaan ottamaan oma vesipullo mukaansa ja festivaalialueella on aina ollut runsaasti vesipisteitä. Vaikka jätehuolto nähdään tärkeänä ja sen eteen tehdään työtä, ei sen prosentuaalinen määrä festivaalin päästöistä ole kuin 1 %. (Uusitupa 2022).

5.5 Ympäristöviestintä, hiilijalanjälki & sertifikaatit

Jätehuollon merkitys festivaalin päästökuorman kokonaiskuvassa ei ole suuri, mutta festivaalin jätehuolto ja erilaiset kierrätyspisteet tapahtuma-alueella ovat se osa, joka näkyy eniten festivaaliyleisölle. Valveutuneet asiakkaat vaativat näitä toimia, sillä kierrätys mielletään osaksi ekologista festivaalia. Maailma Kylässä -festivaali ja Flow Festival haluavat myös omalla toiminnallaan vaikuttaa asiakkaidensa ajatteluun ja toimintaan. Oli kyse sitten jätteiden lajittelusta tai kasvispainotteisen ruuan syömisestä, voivat festivaalit toimia tietyssä määrin suunnan näyttäjinä kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Maailma Kylässä -festivaalin hiilijalanjälki on laskettu viimeksi vuonna 2015 opiskelijatyönä. Festivaalin tuotantopäällikkö arvioi, että hiilijalanjäljen laskeminen on hyvä työkalu festivaalille, mutta sitä ei ole järkevää laskea joka vuosi uudestaan, etenkin jos festivaalin kokoluokka pysyy pääosin samana. Maailma Kylässä -festivaali on järjestetty alusta asti Kaisaniemessä, mutta vuonna 2023 festivaali kaavailee muuttoa Helsingin Suvilahteen. Tuotantopäällikön mukaan hiilijalanjäljen uudelleen laskeminen voisi olla ajankohtaista sitten, kun festivaali toimii uudessa ympäristössä. (Valoma 2022). Maailma Kylässä -festivaali on panostanut ekologisuus-toimiin aivan toimintansa alusta asti ja esimerkiksi kestävä kehitys on ollut toiminnan taustalla alusta asti. Maailma Kylässä festivaali on saanut Ekokompassi –sertifikaatin ensimmäisen kerran vuonna 2013. Ekokompassiohjelman kanssa festivaali on tietoisesti ja järjestelmällisesti rakentanut kestävämmän tapahtuman muotoutumista ja festivaali on sertifioitu myös vuosina 2016 ja 2019.

Flow Festivalin hiilijalanjäljen on laskenut Pöyry Finland Oy vuodesta 2011. Vuonna 2022 Flow Festival on siirtymässä tekemään yhteistyötä D-matin kanssa, joka on erikoistunut hiili- ja materiaalijalanjälkilaskentaan. D-mat keskittyy pelkän hiilijalanjälkilaskelman sijaan tarkemmin materiaalitehokkuusanalyysiin ja siihen, mitkä toimenpiteet vaikuttavat biodiversiteetin tuhoutumiseen ja ylikulutukseen. D-matin suorittamat laskelmat ylettyvät aina alihankkijoiden ostopäätöksiin saakka. (Uusitupa 2022.)

Flow Festivaalilla on Ekokompassi-sertifikaatti ja Flow Festival on ollut Ekokompassin pilot-tihanke vuonna 2009. Flow Festival kokee Ekokompassin olevan edelleen erittäin hyvä raportointijärjestelmä omiin vastuullisuustekoihin. Flow Festival on myös Helsingin kaupungin il-mastokumppani, mikä liittyy tiiviisti festivaalin viestintään. Festivaali tekee yhteistyötä John Nurmisen Säätiön kanssa niin, että asiakas voi ostaa joko tavallisen lipun tai itämerilipun festi-vaalille. Itämerilipun hinta on muutaman euron korkeampi, mutta lipun hinta tilitetään koko-naan John Nurmisen Säätiön Itämerityöhön. (Uusitupa 2022.)

6 HELSINGIN KAUPUNGIN KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA & HSY

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimiala vastaa Helsingin kaupungin kaupunki- ja puistoalueiden vuokraamisesta tapahtuman järjestäjille. Kaupunkiympäristön toimiala tukee myös tapahtumia tarjoamalla työkaluja ja tukea tapahtuman järjestämiseen. Helsingin kaupunki on tehnyt tapahtuma-alueista aluekortit tiettyihin keskeisiin tapahtumapaikkoihin, joihin on rakennettu tapahtumalle sopiva infrastruktuuri. Infrastruktuurilla pystytään takaamaan kiinteät sähkökaapit ja sähkön toimitus festivaalialueelle, joka taas vähentää aggregaattien tarvetta. Helsingin kaupunki kehittää tapahtumateollisuutta ja profiloituu kestävästä matkailukohteesta ja vastuullisten tapahtumien edistäjänä. Kaupunki tunnistaa tapahtuminen roolin Helsingin viihtyvyyden, elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden rakentajana sekä haluaa olla luova ja innovoiva kumppani tapahtumille tarjoten toimivia tapahtuma-alueita. (Kuikka 2022).

Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY korostaa, että tapahtuma-alueen valinnassa on otettava huomioon tapahtuma-alueelta syntyvä melu sekä asukkaiden kokemus melusta. Melu saattaa herkästi aiheuttaa eripuraa tapahtuman ja alueen asukkaiden sekä toimijoiden kesken. Tätä eripuraa on hyvä ennakoida hyvällä etukäteisviestinnällä sekä tapahtuma-alueen suunnittelussa, kuten musiikkilavojen kohdistamisessa. (Mänttari 2022.)

Festivaalin suurimpiin päästöihin vaikuttavat liikkuminen ja logistiikka. Ison kokoluokan festivaalilla festivaalin artistit ja tekniikka liikkuvat festivaalille pahimmillaan jopa yksityiskooneella. Tapahtuman on hyvä kyseenalaistaa ulkomailta tuodun ohjelman tärkeyttä ja pohtia hybridiratkaisuja, kuten virtuaalisia etäesiintymisiä (Vasikova 2022).

Tavaraa tuodaan festivaalille pitkien välimatkojen päästä, mutta todellisuudessa tekniikkaa ja rakenteita saadaan myös läheltä toimitettuna. Lähitoimitukseen siirtyminen vaatii, että olemassa olevia kumppanuuksia haastetaan ja artistien kanssa haetaan kompromisseja. Mitä varhaisemmassa vaiheessa tuotantoa ympäristöasioihin puututaan, sitä ympäristöystävällisemmin tapahtuma pystytään järjestämään. (Kuikka 2022).

Artistit ja tapahtumat voivat olla hyvin kiintyneitä käyttämiinsä tavaran toimittajiin, mutta tätä suhdetta on hyvä haastaa. Haastaminen asettaa myös painetta muille alan toimijoille. Tapahtuman tekniikan ja kaluston lainaaminen muilta toimijoilta on oiva työkalu ekologisesti kestä-

vemmän festivaalituotannon suunnittelussa. Lainaaminen edellyttää uusien suhteiden solmimista myös yli toimialarajojen. Lähtöimituksessa ja lainaamisessa esimerkkiä antavat pienet festivaalituotannot. (Mänttari 2022.)

Kaupunkiympäristössä järjestettävän festivaalin valtti on, että tapahtumakävijät pääsevät tapahtumaan kävellen, polkupyörällä ja julkisilla kulkuneuvoilla (Mänttari 2022.) Helsingin kaupunki tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä mikä tarkoittaa, että kaikkien Helsingissä toimivien toimijoiden on oltava mukana talkoissa, niin myös tapahtumien (Kuikka 2022). Helsingin seudun ympäristöpalvelut korostavat, että asiakkaille tarjottavasta parkkipaikoituksesta pitää luopua ja näin vähentää autoilua tapahtuman ympärillä ja vähentää liikenteestä aiheutuvaa häiriötä muulle kaupungille (Mänttari 2022).

Helsingin seudun ympäristöpalvelut kehottavat tapahtumia luopumaan liharuokien tarjoamisesta. Luomu- ja lähituotannon kasvattaminen vähentää päästöjä. Kertakäyttöastiat on hyvä korvata kestoastioilla ja pulloveden tarjoamisesta on myös järkevää luopua. He tarjoavat tapahtumiin hanavesibaaria, jonka tarkoituksena on osoittaa tapahtumakävijöille, kuinka hyvää hanavesi Suomessa on. Helsingin seudun ympäristöpalveluiden omissa tapahtumissa ei enää tarjota liharuokia tai pullovettä ja kertakäyttöastiat on korvattu kestoastioilla. Ruokapalveluja välittäessä suositaan luomu- ja lähituotettua ruokaa. Näihin toimiin kannustetaan myös tapahtuma-alaa. (Vasikova 2022.)

Tapahtuman jätekuorma ei keskity yksinomaan vain tapahtuman alueelle. Roskaamista tapahtuu myös tapahtuma-alueen ulkopuolella etenkin silloin, kun asiakkaat poistuvat tapahtuma-alueelta. Asia tulee ottaa huomioon jo tapahtuman jätehuoltoa suunniteltaessa. Jätehuollon näkyvyys, eli tarvittava kyltitys ja viestintä ovat toimenpiteistä, joilla tapahtumanjärjestäjä voi vähentää roskaamista (Kuikka 2022). Vaikka tapahtuman jäte muodostaa vain pienen osan tapahtuman kokonaispäästöistä on kierrättämisellä ja sen näkyvyydellä selkeät esimerkkivaikutukset tapahtuman asiakkaisiin. Elämyksellisyys lisää vaikuttavuutta ja elämyksellisyyden lisääminen informatiivisen sisällön jakamiseen vetoaa yleisöön (Mänttari 2022).

Päästöjä tarkentava hiilijalanjälkilaskelma on suuritöinen projekti ja jos sille ei ole esimerkiksi rahoituksellista perustetta ja tapahtuma ymmärtää, mistä tapahtuman päästöt aiheutuvat, on se turhaa työtä. Jos kuitenkin rahoittajat tai yhteistyökumppanit haluavat nähdä selviä tilastoja siitä, miten tapahtuman päästöt ovat vähentyneet, on hiilijalanjäljen laskenta hyvin toimiva työkalu osoittamaan tarvittavia lukuja (Mänttari 2022). Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön

toimiala julkaisee lähitulevaisuudessa selainpohjaisen hiilijalanjälkilaskurin tapahtumien käyttöön (Kuikka 2022).

Helsingin kaupunkiympäristössä on muistettava Itämeren välitön läheisyys ja tapahtuman vaikutukset siihen. Hulevesiä ja tapahtuman vaikutuksia niihin ei ole tutkittu toistaiseksi vielä tarpeeksi. Helsingin kaupunki pilotoi Ed Sheeranin Malmin lentokentän konsertissa hulevesihäkkiä. Hulevesihäkki asennetaan hulevesikaivon sisälle ja se kerää hulevesikaivoon valunutta roskaa. Parhaillaan on myös käynnissä Ympäristöministeriön ja vesiensuojelun tehosteohjelman rahoittama HuLaKas-hanke, jossa selvitetään hulevesien riskikohteita ja niiden tunnistamista. Toistaiseksi tapahtumat eivät ole nousseet HuLaKas-hankkeen myötä riskikohteiden listalle. (Kuikka 2022).

Helsingin seudun ympäristöpalveluilla on meneillään ”Mahanpuruja muovista” -kampanja, jonka tarkoituksena on viestiä hulevesikaivojen ympärille laitettavilla kalatarroilla, etteivät roskat ja tupakantumpit kuulu hulevesikaivoihin. Sadevesi kuljettaa hulevesikaivoja myöten roskat suoraan lähivesistöön. Käynnissä on siis useita erilaisia hankkeita, joita voidaan kokeilla myös tapahtumaympäristöissä (Vasikova 2022).

7 JOHN NURMISEN SÄÄTIÖ & TYÖPAJA

7.1 John Nurmisen Säätiö

John Nurmisen Säätiö on tänä vuonna 30 vuotta täyttävä säätiö, joka toteuttaa konkreettisia ja tuloksellisia Itämeren pelastushankkeita sekä suojelutoimia Itämeren rehevöitymisen pysäyttämiseksi. Säätiöllä on myös kulttuuriperinnöllinen tavoite. Se haluaa, että Itämeri voi hyvin sekä välittää ja säilyttää Itämeren kulttuuria eteenpäin jälkipolville. (Kujala 2022.)

Itämeri on hyvin ainutlaatuinen meri monella tavalla. Se on matala, vain 54 metriä syvä, mikä on merelle hyvin poikkeuksellista. Itämeren suurin ongelma on rehevöityminen eli liialliset ravinteet vedessä. Ravinteita kertyy ihmisen toiminnasta, jätteiden puhdistamolta, teollisuudesta ja myös hajakuormituksena esimerkiksi maa- ja metsätaloudesta. Ilmaston lämpeneminen kiihdyttää rehevöitymistä entisestään. (Kujala 2022.)

John Nurmisen Säätiöllä on lahjoituksellista sekä sisällöllistä yhteistyötä erilaisten tapahtumien kanssa. Esimerkiksi Flow Festivalin sekä Archipelago Sea Jazz -festivaalin lippuja ostaessa asiakkaat voivat samalla tehdä lahjoituksen Itämeren hyväksi. Säätiö myös välittää tietoa merikulttuurista ja Itämeren tilasta. Säätiö on lanseerannut jokavuotisen Itämeripäivän, jota vietetään elokuun viimeinen torstai. Itämeripäivänä säätiö kannustaa muita mukaan juhlimaan Itämerta. (Kujala 2022.)

Jätehuolto ja roskaaminen ovat festivaalien suorat vaikutukset Itämereen. Kertakäyttöastiat, pullot ja pullotettu vesi ovat Itämeren kannalta huonoja vaihtoehtoja ja näille tapahtumien ja festivaalien tulisi löytää vaihtoehtoja. Festivaalien tulisi hoitaa jätehuoltonsa siten, että ravinteita ei pääse mereen ja mikäli tapahtumaan saavutaan veneillä, tulee kiinnittää huomiota siihen, että alueelta löytyy imutyhjennysasemat veneille. Myös vessoja on syytä löytyä tapahtuman toimesta, jottei festivaalivieraiden tarvitse käydä puskapissalla, sillä kyseinen toiminta lisää rehevöitymistä. Tiedon levittäminen sekä ihmisten kannustaminen ajattelemaan oman toimintansa seurauksia meriympäristön näkökulmasta, ovat toimia, joita festivaalit voivat myös konkreettisesti tehdä Itämeren hyväksi. Myös ilmastoystävällinen ruoka, kestävän kehityksen periaatteet ja uusiutuvan energian käyttö auttavat suojelemaan Itämerta. (Kujala 2022.)

Festivaalit ovat melko hyvin perillä toiminansa vaikutuksesta Itämereen ja meriympäristöön sillä kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen estämiseksi tehtävät toimet ovat samassa linjassa

merten suojelun kanssa. Välttämättä ei kuitenkaan tiedetä, että esimerkiksi kestävästi Itämerestä kalastettu kala on ympäristöystävällistä käyttää ja sitä kalastamalla ja käyttämällä myös estetään rehevöitymistä. Festivaalit voisivatkin siis vaikuttaa Itämeren tilaan esimerkiksi tarjoilemalla Itämeren kalaa festivaalivierailleen. (Kujala 2022.)

7.2 Työpaja

Työpajaan osallistui Arabian katufestivaalin tuottajatiimin viisi jäsentä, Artovan koordinaattori ja vuoden 2021 vastaava tuottaja. Työpajan avulla selvitettiin tuotantotiimin käytännönosamista ekologisuudesta, sekä kokonaisymmärrystä, mistä festivaalin päästöt muodostuvat. Työpaja oli kolmivaiheinen. Työpajan ensimmäisessä vaiheessa ryhmät arvioivat vuonna 2019 järjestetyn Flow Festivalin päästörakennetta, joka pohjasi Pöyryn laskelmaan. Ryhmät eivät saaneet käyttää apuvälineitä, vaan tulosten tuli perustua ryhmän käsitykseen. Taulukkoon 1. on koottu ryhmien 1–3 vastaukset, sekä festivaalin todelliset päästöt aiheittain. Vastaukset ilmoitetaan prosentteina.

Taulukko 1. Vastaukset päästörakenteisiin

Päästöjen osa-alueet	Ryhmä 1	Ryhmä 2	Ryhmä 3	Flow Festival 2019 /Pöyry
Monivuotiset hankinnat	15 %	4 %	5 %	22 %
Aggregaatit	5 %	10 %	15 %	2 %
Jätteet	5 %	10 %	20 %	1 %
Työkoneet	5 %	8 %	5 %	1 %
Artistien matkustaminen	25 %	25 %	7,5 %	53 %
Ostoenergia	15 %	10 %	20 %	1 %
Työajot	10 %	8 %	7,5 %	1 %
Alihankkijoiden ja kumppanien logistiikka	20 %	25 %	20 %	20 %

Tuloksia verratessa niin toisiinsa, kuin helsinkiläisen festivaalin päästörakenteeseen on nähtävissä, että tuloksissa oli huomattavissa jopa suurtakin hajontaa. Suurinta ero oli ostoenergian

kohdalla. Festivaalin kokonaiskulutuksesta ostoenergian osuus on noin prosentin luokkaa, mutta työpajan osallistujat arvioivat määrän huomattavasti suuremmaksi. Myös jätehuollon osuutta arvioitiin yhtä ryhmää lukuun ottamatta suuremmaksi, kuin mitä se todellisuudessa on. Näitä vastauksia voi selittää yleisilmapiiri ja se, että energiasta ja jätehuollosta puhutaan yleisellä tasolla eniten ympäristöä kuormittavina tekijöinä. Jätehuollon ja energian yksilötason toimenpiteet ovat myös selkeitä. Kulttuurituottajaopiskelijat eivät välttämättä osanneet arvioida realistisesti kuinka paljon monivuotisia hankintoja festivaali tekee, mikä voisi selittää hajonnan monivuotisten hankintojen kohdalla. Alihankkijoiden ja kumppanien logistiikan päästöarvaukset olivat kuitenkin hyvin realistisella tasolla, mitä selittää varmasti yhteinen ymmärrys siitä, että festivaalin rakentamiseen tarvitaan paljon tavaraa ja sitä tarjoavia firmoja on alalla paljon.

Ensimmäisen vaiheen jälkeen helsinkiläisen festivaalin päästörakenteet esiteltiin kaikille työpajaan osallistuneille. Sen jälkeen ryhmät pohtivat keinoja, joilla festivaali pystyisi vähentämään syntyviä päästöjä osa-alueittain. Ryhmien vastauksissa oli huomattavissa yhtenäisyyttä. Liikenteen ja matkustamisen päästöjä voitaisiin vähentää erilaisten kimpakyytijärjestelyjen kautta ja artisteja ohjattaisiin matkustamaan julkisella liikenteellä. Esiintyjävalinnassa on hyvä pohtia esiintyjän sijaintia ja valita esiintyjä pääsääntöisesti läheltä tapahtumaan. Kotimaisten ja pohjoismaisten artistien suosiminen nousi esiin yhtenä vaihtoehtona. Logistiikan päästöjä ryhmät vähentäisivät jo tuotannon suunnitteluvaiheessa suosimalla lähipalveluja. Työajojen määrää vähennettäisiin pienentämällä etäisyyksiä. Festivaalin sisäistä liikennettä voitaisiin tehdä myös polku- ja sähköpyörillä.

Jätteen määrää voitaisiin vähentää kehoittamalla asiakkaita ottamaan mukaansa omat astiat. Jätteen kierrättämiseen tulisi myös kiinnittää huomiota ja tarjota enemmän kierrätysmahdollisuuksia alueella. WC-tiloja ajatellessa on hyvä kartoittaa alueen julkiset WC-tilat ja ottaa ne mahdollisuuksien mukaan käyttöön. Suunnitteluvaiheessa kilpailutetaan sähkö ja valitaan ekosähkö-vaihtoehto. Omien aggregaattien käytöstä tulisi luopua.

8 OPPIAISTA OPITTUA

Sitra teki vuonna 2017 yhteistyötä Lahden MM-kilpailujen kanssa ja tämän yhteistyön pohjalta syntyi ”Vinkkejä kestävien tapahtumien toteuttamiseen – hiihtokilpailuista kokouksiin” -opas. Sitra haluaa toiminnallaan sekä kyseisen oppaan avulla helpottaa tapahtumajärjestäjän työtä pienistä suuriin tapahtumiin. Tapahtumajärjestäjän oppaassa käsitellään tuotantoa kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe ovat toimenpiteet, joita on otettava huomioon ennen tapahtumaa. Toisessa vaiheessa otetaan huomioon tapahtuman aikana tehtävä toimenpiteet ja lopulta kolmannessa vaiheessa tapahtumaa tarkastellaan vielä tapahtuman jälkeen uudestaan. (Pajunen 2018.)

Tuuli Rekon ja Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen yhteistyössä vuonna 2014 julkaisema ”Tapahtuman hiilijalanjäljen laskennan rajaus” -tutkimus selvittää tapahtuman hiilijalanjäljen laskemista. Tutkimuksen pohjalta on tarkoitus luoda tapahtumille laskentaohjeistus hiilijalanjälkilaskentaan.

Helsingin kaupungin vuonna 2020 päivittämä ”Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille” on nimensä mukaisesti opas, jonka tarkoituksena on auttaa tapahtumajärjestäjää järjestämään ympäristövastuullinen tapahtuma Helsingin kaupunkiympäristössä. Opas luettelee tapahtuman merkittäviksi ympäristövaikutuksiksi liikenteen, materiaalien käytön, energiankulutuksen, vedenkulutuksen, ruoka- ja juomapalvelut, melun, maaperän kulumisen, jätevesiasiat, jätteet ja vaaralliset jätteet (Helsingin kaupunki 2020, 2–3). Opas on visuaalisesti hieno ja selvästi brändätty ja tästä voikin ottaa mallia työmme pohjalta Arabian katufestivaalille luotavaan ekologisen tapahtumatuotannon oppaaseen.

Helsingin kaupungin vuonna 2015 julkaisemassa ”Helsingin ilmastotiekartta - Helsingistä hiilineutraali ja ilmastomuutokseen sopeutunut pääkaupunki” -oppaassa kerrotaan, miten Helsingistä tehdään hiilineutraali ja ilmastokestävä kaupunki vuoteen 2050 mennessä. Helsinki haluaa olla aktiivinen edelläkävijä ilmastotoimissa ja oppaassa se kertoo miten helsinkiläiset ja Helsingin kaupunki voivat toimia edistääkseen tätä tavoitetta. Myös tämä Helsingin kaupungin toteuttama opas on visuaalisesti hieno ja brändätty. Se sisältää paljon kuvia ja infograafeja, joiden avulla oppaan lukeminen helpottuu ja tärkeitä yksityiskohtia on helppo nostaa esille.

8.1 Tapahtumapaikka

Tapahtuma-alueen valinnalla on suuri vaikutus päästöihin. Keskeisellä alueella järjestettävä tapahtuma vaikuttaa suoraan ihmisten liikkumiseen ja liikenteen aiheuttamaan päästöpiikkiin. Jos kävijät ja työntekijät pystyvät liikkumaan julkisilla kulkuneuvoilla, pyörällä tai jalkaisin on päästökuorma pienempi kuin syrjäisellä alueella, minne ei tapahtuman kertaluonteisuuden takia ole mahdollista järjestää toimivia kulkuyhteyksiä ja suurin osa liikkumisesta tehdään henkilöautoin. (Reko 2014, 10.)

Huomioitavaa on, ettei tapahtuma pilaa alueen maaperää, kasvillisuutta ja vesistöä. Toimenpiteitä tuhoutumisen ehkäisemiseksi ovat telttojen irtokiinnitykset, kaluston painorajoitukset ja suojaavat aidotukset, jotka estävät ihmisten kulkemisen sellaisella alueella missä liikkuminen pilaa maaperää, kasvillisuutta tai vesistöjä. On tärkeää huomioida sääoloista johtuva maaperän kuluminen ja ohjata ihmiset tarvittaessa pois kuluneelta alueelta. Yhteistyökumppaneita on ohjeistettava niin etteivät he kaada alueelle kuulumattomia aineita, kuten polttoaineita tai paistöljyjä alueelle. Tapahtuma-alueen loppusiivouksessa on muistettava huomioida myös tapahtuman vaikutusalueen siisteys. Lisäksi on muistettava korjata ne vahingot mitkä tapahtuma on saattanut aiheuttaa ympäristöön. (Helsingin kaupunki 2020, 4–5.)

8.2 Liikkuminen & logistiikka

Liikenteen päästöt aiheuttavat huomattavan osan tapahtumien päästöistä. Ratkaisua lähdetään etsimään toimivista liikennejärjestelyistä. Kävijät, henkilökunta, ruoka, tavarat, tapahtuman infrastruktuuri ja jätteen liikuttaminen vaativat kuljetuksia. Rahdattavan tavarankohdalla voidaan ajatella suunnitelmallisesti ja yhteistyökumppaneita sitouttavasti niin, että valitaan tai kehoitetaan rahtiajia valitsemaan biopolttoaineen kuljetuksiin. Kilometrejä voidaan vähentää suosimalla paikallisia palveluja, tavarantoimittajia ja kalustoa. (Reko 2014, 9.)

Yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää logistiikan suunnittelussa. Kumppaneita on hyvä kehottaa välttämään vajaakuorma-ajoa, muistamaan ekologiset ajotavat ja ohjaamaan kohti vähäpäästöisiä kuljetuskalustoa. Tavarankohdalla on hyvä suosia lähipalveluja ja kuljetuksissa on vältettävä pistokuljetuksia. Tapahtumassa liikenne aiheuttaa lähes poikkeuksetta suurimman osan päästöistä, joten toimia päästöjen pienentämiseksi tulee tehdä. (Helsingin kaupunki 2020, 6–7.)

8.3 Hankinnat & energia

Ylimääräisien tuotteiden karsiminen on askel kohti kestävämpää tulevaisuutta. Siksi jaettavien lehtisten, mainospaitojen ja muiden vastaavien tuotteiden karsiminen tuotannosta on järkevää (Pajunen 2018). Hankintoja tehdessä on aina mietittävä, onko hankinta todella tarpeellinen, voiko sen korvata ympäristöystävällisellä tuotteella ja voiko sitä käyttää jatkossa. On hyvä suosia tuotteita, joilla on ympäristömerkintä, kuten joutsenmerkki tai EU-kukka. Vaate ja kangas-tuotteissa tulee valita luomu ja reilun kaupan puuvillaa ja painotuotteet on hyvä tehdä kierrätyspaperille ympäristömerkityin tuottein. PVC-muovituotteita, kuten bannereita tulee välttää. Lisäksi on mietittävä hankintojen kuljetusmatkoja ja suosittava lähituotantoa. (Helsingin kaupunki 2020, 8–9.)

Tapahtuma tulee järjestää energiatehokkaasti. Uusiutuvien energiamuotojen suosimisen lisäksi on muistettava, että hukkaan heitetty materiaali sitoo myös energiaa ja vettä (Pajunen 2018). Energian kulutus tapahtumissa on suurta ja sitä tarvitaan esimerkiksi äänenvahvistamiseen, lavavalaistukseen, erilaisiin screeneihin ja ravitsemuspalveluille. Tapahtumapaikan valinnassa on siis hyvä huomioida, onko tapahtumaan mahdollista saada ekosähköä helposti. Jos tapahtuma vaatii aggregaattien käyttöä, on niihin valittava polttoaineeksi kasviperäistä biodieseliä mikä laskee energian päästöjä jopa 80 % verrattuna perinteiseen dieseliin. Tulevaisuudessa energian kulutuksen ongelmia voidaan ratkaista esimerkiksi aurinkosähköpaneelihankkeilla erilaisissa tapahtumaympäristöissä (Reko 2014, 9).

Energiavalinnassa on tärkeää huomioida, että sähköllä on yleiseurooppalainen EKOenergia -merkki. Jos tapahtumapaikalle ei ole saatavissa ekoenergiaa, aggregaatteihin on hyvä valita biopolttoaine. Sähköntarve on myös järkevää kartoittaa etukäteen. Turhaa valaisemista, lämmitystä ja ilmastointia on myös vältettävä. Tapahtuman aiheuttamat hiilipäästöt kompensoidaan aina kun se vaan on mahdollista. (Helsingin kaupunki 2020, 10–11.)

8.4 Ruoka, juoma & jätehuolto

Ruoan ja juoman osuus ihmisen hiilijalanjäljestä on noin kolmasosa. Tähän voi vaikuttaa valitsemalla kasvisperäisen, lähellä tuotetun ja sesonginmukaisen ruokatarjoilun. Luomumerkki takaa, että ruoka on luonnonmukaisesti tuotettua. Reilun kaupan merkki taas takaa, että tuote on sosiaalisesti vastuullinen ja tuotettu kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Vastuullisuus- ja luomumerkki eivät aina kuitenkaan tarkoita ilmastoystävällistä. Ruokatarjoilussa on

tärkeää muistaa, että siitä syntyy jätettä. Niinpä astioiden tulee olla kierrätettäviä tai pestäviä. Panttipullojärjestelmä edistää pullojen ja tölkkien päätyksen kiertoon. Ruoka-alueelle on myös varattava jätteenkierrätysmahdollisuus. Olisi myös hyvä miettiä mihin ylijäämäruoka voidaan toimittaa. Syömäkelpoista ruokaa ei tule heittää roskiin. (Helsingin kaupunki 2020, 14–15.)

Tapahtuma synnyttää jätettä, jonka määrää pitää aktiivisesti alentaa. Tapahtumajärjestäjän on kannattavaa optimoida esimerkiksi tarvittavaa ruoan määrää jätteen välttämiseksi. Yleisöä tulee kannustaa kierrättämään kaikki tarjolla oleva materiaali etujen ja panttiratkaisujen kautta. Suomessa tapahtuman jätehuoltoa ohjaa jätelaki, jonka tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää syntyvää jätettä, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaamista. Suurin osa tapahtuman jätteestä syntyy ruoka- ja juomatarjoilusta. (Reko 2014, 11).

Jätehuollosta tulee viestiä etukäteen asiakkaille sillä painotuotteiden painatusta voi välttää aktiivisella verkkoviestinnällä. Tapahtumaan on varattava riittävä määrä jäteastioita ja jätesuunnittelussa kannattaa pyytää apua jätehuoltoyhtiöltä. Jäteasiat tulee sijoitella tapahtuma-alueelle ryhmitetyksi niin, että jätteen kierrätys on mahdollisimman helppoa. Jäteasiat tulee myös merkitä selkeästi. Tupakointialueilla pystytään tehokkaasti vähentämään tupakantumppien joutumista luontoon. Tapahtumassa pitää olla myös tarvittava määrä käymälöitä ja käsienpesumahdollisuuksia. Asiakasmäärien ennakoimisella pystytään pitämään huoli sen toteutumisesta. (Helsingin kaupunki 2020, 18–21.)

8.5 Ympäristöviestintä ja muut asiat

Tapahtuman ympäristövaikutuksista huolimatta oikeilla toimenpiteillä voidaan järjestää tapahtuma, joka lisää ympäristömyönteisyyttä ja -tietoisuutta. Vaikka tapahtuma aiheuttaakin merkittävää ympäristövaikutusta, on sillä silti myös positiivisia vaikutuksia muun muassa työllisyyteen, paikallistalouteen, matkustamiseen, kaupunkikulttuuriin ja yhteisöllisyyteen (Helsingin kaupunki 2020, 2–3).

Tapahtumanjärjestäjän on tärkeää muistaa, että tapahtuman ympärillä elävät ihmiset jatkavat normaalia elämäänsä tapahtumasta huolimatta. Äänentoisto ja lavat tulisi sijoittaa niin, etteivät ne aiheuta tarpeetonta haittaa tapahtuma-alueen läheisyydessä mahdollisesti asuville. Tapahtu-

masta tuleekin viestiä alueen asukkaille, päiväkodeille, kouluille, hautausmaille ja muille alueen toimijoille. Tapahtumajärjestäjän tulee suojata henkilökunnan korvat tarjoamalla kaikille korvatulpat. Lisäksi tapahtumassa pitää jakaa tai myydä korvatulppia myös yleisölle. (Helsingin kaupunki 2020, 16–17.)

Kaikkien näiden toimenpiteiden toimimisen kannalta on tärkeää tehdä aktiivista ja tiivistä yhteistyötä tapahtuman sidosryhmien kanssa. Alihankkijoiden, henkilökunnan ja yleisön sitouttaminen auttaa tapahtumaa pääsemään ympäristötavoitteisiin. Tapahtumien tulee viestiä ympäristötyöstä aktiivisesti sosiaalisen median kanavissa. (Helsingin kaupunki 2020, 22–23.) Ennen tapahtumaa sovitaan kumppaneiden kanssa, mitä yhteisiä tavoitteita tuotannolle asetetaan. Yhteisen suunnittelemisen lisäksi on tärkeää sitouttaa yhteistyökumppanit kestävään toimintaan. Sitouttamiseen päästään, kun toimenpiteet kuten kestävät hankinnat on kirjattu sopimukseen jo kilpailutusvaiheessa. Tapahtuman jälkeen on tärkeää käydä läpi tapahtuma jokaisen kumppanin kanssa. On selvitettävä missä onnistuttiin, mutta myös missä olisi varaa parantaa. (Pajunen 2018.)

Analysoimamme oppaat toimivat hyvänä väylänä ympäristöviestinnän toteuttamiseksi. Mitä visuaalisempi ja kuvitetumpi opas on, sitä miellyttävämpi se on lukijalle. Helppolukuisuuteen on hyvä panostaa eikä opasta tule tehdä liian pitkäksi, jotta mahdollisimman moni jaksaa lukea sen. Tärkeitä asioita on hyvä nostaa kuvien ja erilaisten infograafien avulla enemmän esiin. Huomion arvoista on, että monet oppaista ovat melko vanhoja. Ilmastokysymykset ja ekologinen kestävyys tapahtumatuotannoissa ovat kuitenkin tätä päivää ja niiden toteutumiseksi tarvittaisiin päivitettyjä oppaita ja työkaluja avuksi tapahtumatuotannoille.

8.6 Hiilijalanjälki

Hiilijalanjäljen laskennan tarkoituksena on kartoittaa tietyn ihmisjoukon aiheuttama kuormitus luonnolle. Hiilijalanjäljen laskentaa varten on monta erilaista työkalua ja helpoiten se sujuu internetistä löytyvillä laskentaohjelmilla. Hiilijalanjälkilaskelma on kuitenkin kapeakatseista, sillä se katsoo vain hiilipäästöjen määrää ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Jos seurataan pelkkää hiilijalanjälkilaskelmaa, on esimerkiksi ydinvoima silloin vihreä energiamuoto. Hiilijalanjälkilaskenta ei ota huomioon eettisiä elementtejä. Tapahtumat kuten Flow Festival ovat jo vuosia laskeneet erilaisten konsulttiyhtiöiden toimesta tapahtuman hiilijalanjälkeä. Ongelma hiilijalanjäljen laskennassa ja laskureiden runsaudessa kuitenkin on, että ne antavat verrattain erilaisia tuloksia. Helsingin kaupungin vertailussa paljastui, että laskureiden laskentaperusteissa

on poikkeavuutta. Tämän tutkimuksen pohjalta Helsingin kaupunki kehittää laskuria, jossa nämä poikkeavuudet tullaan oikaisemaan (Reko 2014, 45–46 & 50–53). Helsingin kaupungin tavoitteena on julkaista laskuri vuoden 2022 aikana.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

9.1 Tapahtumapaikka

Arabian katufestivaali järjestetään toukokuussa Helsingin Arabianrannan alueella. Tapahtuma-alueella on paljon toimijoita, jotka ovat mukana festivaalin toteutuksessa tuomalla esimerkiksi omaa ohjelmaansa mukaan tapahtumaan. Alueen viihtyvyyden lisääminen sekä toimijoiden aktiivointi mukaan tuotantoon onkin yksi festivaalin tavoitteista (Artova 2022). On tärkeää, että jokainen festivaalin yhteistyökumppani, alihankkija, työntekijä ja kävijä sitoutetaan tekemään festivaalista ekologisesti kestävämpi.

Festivaalialueella ei ole tapahtumalle kiinteää infrastruktuuria, joten tarvittavat lavat, teltat, kojut ja muu tapahtumaan tarvittava kalusto hankitaan ja rakennetaan itse. Yhteistyöhengessä mukana olevia toimijoita ohjeistetaan tuomaan tarvitsemansa kalusto mukanaan paikalle. Festivaali lainaa tai vuokraa aina tarvitsemansa kaluston, kuten teltat, eikä osta mitään itse. Esimerkiksi lavojen teltat Arabian katufestivaali on lainannut useana vuonna Roihuvuori-seuralta ja muu tarvittava kalusto vuokrataan Staralta. Lavat ja lavatekniikka saadaan Pop & Jazz Konservatoriolta. Kalusto pyritään löytämään mahdollisimman läheltä, jotta kuljetuksista aiheutuvat päästöt pystytään pitämään mahdollisimman pieninä.

Arabian katufestivaalin tapahtuma-alueen maaperä vaihtelee puistosta hiekkakenttään ja asfalttiin. Helposti pilaantuva maaperä, kuten nurmikko, tulee suojata ja ihmiset ohjata tarvittaessa aidoilla liikkumaan muualta. Festivaalin ohjelmaan kuuluva puistokirpputori edellyttää, että kirpputorimyyjät on ohjeistettu toiminnallaan pitämään huolta nurmikon kestäväyydestä. Nurmelle ei saa asettaa liian painavaa kalustoa ja nurmella sijaitsevat lavat on pohjustettava esimerkiksi messumatolla. Alueelle on sijoitettava tarpeeksi roska-astioita ja asiakkaat tulee ohjata ennakkoviestinnän ja kylttien avulla viemään roskansa lähimmälle jätteiden lajittelupisteelle (Helsingin kaupunki 2020, 4–5). Arabian katufestivaalilla ei ole yöpymis- tai telttailumahdollisuutta mikä helpottaa maaperän suojaamista, sillä telttailu ja telttojen kiinnityksen aiheuttavat kulumista maaperään.

Tapahtuma-alueen somistamisessa suositaan vanhoja, aiempina vuosina käytössä olleita materiaaleja. Somistuksessa pyritään siihen, että mitään uutta ei tarvitse hankkia. Mikäli jotain tarvitaan, tulee se hankkia käytettynä esimerkiksi kierrätyskeskuksista tai kirpputoreilta. Alueelle voidaan osana ohjelmaa hankkia sellaista taidetta, mikä toimii samalla alueen somistena.

Sijaintina Arabianranta on helposti saavutettava, sillä sinne pääsee hyvin julkisella liikenteellä. Festivaalikävijöitä ohjeistetaan viestinnässä saapumaan alueelle joko julkisella liikenteellä, pyörillä tai kävellen. Arabian katufestivaalilla ei ole asiakkaille parkkipaikkoja tai drop out -paikkaa, johon autokyytiläisiä voitaisiin jättää. Myös festivaalin työntekijöitä ohjeistetaan jättämään autot kotiin töihin saapuessa.

Yhteistyökumppaneita on ohjeistettava viemään kaikki alueelle kuulumaton kalusto sekä roskat mukanaan. Tapahtuma-alueen loppusiivouksessa on huomioitava vaikutusalueen siisteys, festivaalivieraita on hyvä ohjeistaa viestinnässä viemään kaikki roskat roskiin ennen kotiin lähtöä. Lisäksi on korjattava ne mahdolliset vahingot, jotka tapahtuma on saattanut aiheuttaa ympäristöön. (Helsingin kaupunki 2020, 4–5.)

Arabian katufestivaali sijaitsee Itämeren lähellä. Festivaalilla on siis vaikutuksia Itämereen, mikä on otettava tuotannossa huomioon. Itämeren suurimpia ongelmia on rehevöityminen, minkä lisääntymiseen tapahtuma pystyy vaikuttamaan osaltaan. Roskaamisen vähentäminen on toimenpiteistä ilmeisin, mutta myös jätevesien oikeaoppinen kierrättäminen on tärkeää ja sitä sitoo jätelaki. Tapahtuma-alueelle on sijoitettava tarpeeksi WC-tiloja, etteivät ihmiset käy tarpeillaan pusikoissa. Puskatoimitukset lisäävät Itämeren rehevöitymistä entuudestaan (Kujala 2022). Tapahtuma-alueen jakaminen lohkoihin ja jokaiselle lohkolle vastuuhenkilön nimeäminen edistää sitä, että tapahtuman purku ja siivous on sujuvaa, mutta myös johdonmukaista juuri kierrätysnäkökulmasta katsottuna.

9.2 Hankinnat

Tapahtuman ekologista kestävyyttä mietittäessä on tärkeää ymmärtää, että kaikki toimenpiteet ovat kokonaisuuden kannalta tärkeitä oli kysymys sitten konkreettisesta päästöjen vähentämisestä tai ympäristöviestinnästä (Uusitupa 2022). Kiertotalouden mallin noudattaminen nousee niin taloudelliselta kuin ekologisuudenkin kannalta tärkeään osaan, sillä se tukee yhteistyötä ja kumppanuutta erilaisten tapahtuma-alan toimijoiden ja yritysten kanssa. Ideaalitalanne on, että tapahtuman pakolliset hankinnat ovat vähäisiä ja lainaamista ja kierrätettyjen materiaalien käyttämistä hyödynnetään ensisijaisesti. On siis huomioitava jo suunnitteluvaiheessa mitkä hankinnat ovat välttämättömiä ja mitä hankintoja voidaan korvata lainaamalla tai vuokraamalla (Mänttari 2022). Uusien kumppanuuksien ja verkostojen luominen on aktiivista vuosittaista työtä festivaalille tulevaisuudessa.

Hankintojen valinnassa on tärkeää myös huomioida materiaalien ekologisuus sekä niiden toimitusmatkat. Hankintoja tehtäessä on suosittava tuotteita, joilla on ympäristömerkintä. Luotettavia ympäristömerkkejä ovat joutsenmerkki sekä EU-kukka. Kangas ja vaatevalinnoissa valitaan luomu ja reilun kaupan puuvillaa. PVC-muovipäällysteiset bannerit tulee jättää tuotannosta kokonaan pois ja korvata ne ympäristöystävällisillä vaihtoehdoilla. Painotuotteissa valitaan ympäristöystävälliset musteet ja kierrätyspaperi, mutta myös painotuotteiden todellisen tarpeen huolellinen arvioiminen suosii kiertotalouden mallia ja laskee hankintojen määrää. Yhteistyökumppaneita on hyvä ohjeistaa siten, että he eivät tuo omia flyereita tai muita paperiesitteitä jaettavaksi alueella. Tarvikkeiden ja hankintojen oikeaoppinen säilyttäminen ja huoltaminen lisää tarvikkeiden käyttöikä (Helsingin kaupunki 2020, 8–9). Tapahtumassa käytettävien materiaalien säilytys ja arkisointi helpottaa kiertotalousmallin noudattamista tulevaisuuden tuotannoissa.

9.3 Energia

Tapahtuman energian kulutus keskittyy valaistukseen, äänentoistoon, laitteisiin ja ruokatarjoilun toteuttamiseen. Tapahtumaan tuodaan energiaa perinteisesti ostoenergialla tapahtumapaikan kiinteästä sähköverkosta ja polttoaineella käyville aggregaateilla (Helsingin kaupunki 2020, 11). Arabian katufestivaali saa osan tapahtumasähköstään paikallisilta toimijoilta ja taloyhtiöiltä.

Helsingin kaupunki ohjaa tapahtumia huomiomaan energian saatavuuden tapahtumapaikkaa valittaessa ja auttaa tapahtumia valitsemaan tapahtumapaikaksi kaupungin tapahtumakorteista löytyvän tapahtumapaikan. Näihin paikkoihin on varmistettu tapahtuman infrastruktuuri, kuten kiinteät sähkökaapit (Kuikka 2022). Arabian katufestivaalin siirtäminen toiseen paikkaan veittää tapahtuman ydinajatuksen, joka on asuinalueen elävöittäminen ja paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö paikallisesti (Artova 2014). Tapahtuman siirtäminen ei siis ole realistista.

Sähkön käytössä voidaan suunnitteluvaiheessa tehdä toimenpiteitä niin, että tapahtumasisältöä ajetaan vähäenergiseen suuntaan. Tapahtuman valaiseminen ei ole tarpeellista, koska festivaali järjestetään toukokuun puolivälin tienoilla päiväaikaan ja se on suurimmaksi osaksi ulkona. Ostettu energia kohdistuu pääsääntöisesti tapahtuman ruokapalveluihin. Sähkö ostetaan ja sähkön valinnassa on perinteikkäästi valittu tuulisähkö. Sähkön valintaan vaikuttaa kuitenkin vuonna 2022 tullut uusi linjaus, jonka mukaan myös ydinenergia lasketaan vihreäksi sähköksi

sen matalien CO₂ -päästöjen vuoksi. Ydinvoiman päästöt lähentelevät laskennallisesti tuulivoimalla tuotettua sähköä ja ovat huomattavasti fossiilisia polttoaineita pienempiä (Ilmasto-opas 2022).

Ydinvoiman tuotanto ei ole kuitenkaan täysin ongelmaton. Uraanin rikastaminen usein jo kaivosalueella saastuttaa ympäristöä. Ydinvoimatuotannossa synnyttämä radioaktiivinen ydinjäte ja sen varastoiminen edellyttää, että ympäristö eristetään noin 100 000 vuodeksi. Ydinjäte voidaan myös jalostaa ydinaseiden raaka-aineeksi. (Vattenfall 2022.) Eettisten ongelmien näkökulmasta ekosähkön, kuten tuulivoiman kannattaminen on toivottua myös tulevaisuudessa festivaalin budjetin sallimissa rajoissa.

Tuotannossa suositaan energiatehokkaita ratkaisuja. Suunnitteluvaiheessa on kartoitettava, miten paljon sähköä todellisuudessa tarvitaan ja voidaanko sen kulutusta pienentää suunnittelulla jo tuotantovaiheessa. Ravintoloiden sähkönkäyttö aloitetaan vasta noin tunti ennen tapahtuman alkua ja laitteistolta vaaditaan mahdollisuuksien mukaan ympäristö- ja energiamerkintöjä (Helsingin kaupunki 2020, 11). Festivaalin jälkeen tilastoidaan, mikä oli ostetun sähkön kokonaiskulutus. Tulevaisuuden kannalta on myös tärkeää kartoittaa, kuinka paljon sähkön kulutus nousi tapahtumapäivänä muissa tapahtumassa käytössä olevissa sähkön lähteissä.

9.4 Ruoka & jätehuolto

Ruokapalvelut muodostavat toiseksi suurimman päästökokonaisuuden festivaalilla, joten siihen puuttuminen ja jatkuva kehittäminen vuosittain on edellytys. Arabian katufestivaali ei tarjoa lihatuotteita ja edellyttää festivaalin ruokamyymiä lisäämään kattaukseensa ainakin yhden vegaanisen vaihtoehdon. Tulevaisuuden näkymissä festivaalin asiakas- sekä henkilökuntaruokailu nähdään täysin vegaanisena ja tätä tavoitetta kohti mennään aktiivisesti. Myös lähituotettu sesongin mukainen ruoka vähentää festivaalin kokonaispäästöjä. (Helsingin kaupunki 2022.)

Perinteisesti festivaali on hankkinut hävikkiruokasponsoreita lähialueen kaupoista menestyksekkäästi. Hävikkiruoka on ollut osa festivaalin työntekijöiden välipalakattausta. Ruokahävikin ehkäiseminen on myös huomioitava ravintoloiden toiminnassa. Ravintolatoimijoiden riittävä ohjeistus käytettävien raaka-aineiden ennakoimisesta ja omien jätteiden poiskuljettaminen ja myös festivaalin viimeisen tunnin alennusmyynti vähentävät ruokahävikin syntymistä. Ravintoloiden on tarjottava asiakkaille vain kierrätettäviä kertakäyttöastioita. Tulevaisuudessa festi-

vaali ohjeistaa asiakkaita tehokkaasti viestinnän keinoin tuomaan mukanaan omat astiat. Festivaali ei myöskään tulevaisuudessa myy tai tarjoa pullovetä. Festivaalin jälkeen on tärkeää kerätä ravintoloilta palautetta siitä, millaisia kulutetut ruokamäärät todellisuudessa ovat sekä tietoa, kuinka moni asiakas käytti omia astioitaan.

Festivaalin jätekuorma syntyy suurimmaksi osaksi ruoka- ja juomatarjoilusta. Jätteestä noin 53 % on biojätettä, 36 % sekajätettä ja 11 % keräyskartonkia ja pahvia. Näiden jätelajien on siis syytä löytyä festivaalilta (Reko 2014, 11). Tapahtuman jätehuoltoa ohjaa myös jätelaki. Jätteen määrää tulee aktiivisesti ehkäistä ja vähentää sekä edistää luonnonvarojen kestävästä käyttöä. Jätehuollosta tulee tehdä jätehuoltosuunnitelma, jos tapahtumaan ennustetaan osallistujia yhtäaikaisesti yli 500 henkilöä (Helsingin kaupunki 2020, 18). Apua tapahtuman jätehuollon suunnitteluun Helsingissä saa aina jätehuoltoyhtiöiltä. Jäteastioiden asettelu ryhmittäin helpottaa kierrättämistä tapahtumassa. Myös jäteastioiden merkintä on tehtävä mahdollisimman selkeäksi (Helsingin kaupunki 2020, 18–19).

Vaikka tapahtuman jätemäärä muodostaa verrattain pienen osan koko tapahtuman päästöistä on sillä silti huomattava esimerkkivaikutus. Jätehuolto näkyy festivaalin ympäristötoimintana ulospäin asiakkaille ja sen vajavainen toteutus jättää festivaalista huonon kuvan, vaikka muutoin ympäristöasiat olisi hoidettu esimerkillisesti. Roskaaminen näkyy myös festivaalin lähi-alueilla etenkin tapahtumasta poistuttaessa. Vaikutusalueiden siisteys kuuluu festivaalin vastuuseen (Helsingin kaupunki 2020 18). Jäteyhtiöiltä kerätään festivaalin jälkeen tiedot jätelajien määrästä ja kerätyn datan pohjalta tehdään seuraavan vuoden jätehuoltoa koskevat linjaukset.

Jotta jätteet saataisiin kerättyä mahdollisimman tehokkaasti, tulee festivaalin panostaa tehokkaasti kierrätyksestä kertovaan viestintäänsä, jotta asiakkaat osaisivat huomioida kierrättämisen myös omassa toiminnassaan. Festivaalialueelle on myös järkevää perustaa tupakointipaikka. Näin voidaan vähentää tupakantumppeja tapahtuma-alueella ja varmistaa, että ne päätyvät roskiin eivätkä hulevesikaivoihin (Vasikova 2022).

9.5 Ympäristöviestintä

Ympäristöviestintä on luonnollinen osa festivaalin tuotantoa yhteistyökumppaneiden, asiakkaiden sekä tuotannon ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Festivaalin oman ekostrategian rohkeaa

seuraaminen ja yhteistyökumppaneiden sitouttaminen antaa painetta yhteistyökumppaneille kehittämään myös omaa toimintaansa kohti ympäristöystävällisempää tulevaisuutta.

Tapahtuman siisteyttä ja Itämeren rehevöitymistä ehkäisee myös huolellinen etukäteisviestintä ja markkinointi. Mitä yksinkertaisemmalta toimenpiteet ulospäin näyttävät, sitä suurempia niiden toteutumismahdollisuudet ovat. Asiakkaille tehtävässä ympäristöviestinnässä visuaalisuus ja elämyksellisyys lisää vaikuttavuutta (Mänttari 2022). Vaikuttavuutta lisää myös ympäristöjärjestöjen mukana oleminen tapahtumassa. Erilaiset ympäristöjärjestöt tarjoavat festivaaleille esittelykojuja, joissa jaetaan informaatiota kokeilun kautta.

Luonnonsuojelu- ja ympäristötoimijoilla sekä Helsingin kaupungilla on erilaisia hankkeita, joiden testaamista voi kokeilla hyvin juuri festivaaliympäristössä. Tuotannossa onkin järkevää pitää keskustelua yllä erilaisten tahojen kanssa ja tarjota festivaaliympäristöä hankkeiden testialustaksi. Festivaalin viestinnällä rohkaistaan myös muita Arabian katufestivaalin kokoluokan festivaaleja tekemään toimenpiteitä ekologisesti kestävämmän festivaalin toteuttamiseen.

9.6 Liikkuminen, logistiikka & päästökompensointi

Tapahtumien päästöistä huomattava osa syntyy liikenteen päästöistä. Etenkin ohjelmavetoisilla festivaaleilla, jonne esiintyjät lentävät pitkiä matkoja, päästöistä puolet syntyy matkustamisesta. Arabian katufestivaali kokoa ohjelmistonsa tapahtuma-alueen läheltä eikä kukaan esiintyjä matkusta paikalle lentäen, mikä vähentää matkustamisesta aiheutuvia päästöjä. Tulevaisuudessa esiintyjät tullaan valitsemaan mahdollisimman läheltä, jotta päästöjä pystytään vähentämään entisestään. Mikäli esiintyjä valitaan kauempaa, kuten Tampereelta tai Turusta, kehoitetaan heitä matkustamaan Helsinkiin ekologisemmin esimerkiksi junalla.

Esiintyjien lisäksi myös henkilökunta, ruoka, tavarat, tapahtuman infrastruktuuri ja jätteen liikkuminen vaativat kuljetuksia. Päästöjä ja kilometrejä pystytään karsimaan, kun suositaan paikallisia palveluita, tavarantoimittajia sekä kalustoa. Myös festivaalivieraiden saapuminen ja lähteminen alueelta vaatii kulkupelejä. Julkisella liikenteellä festivaalialueelle pääsee helposti ja tästä täytyy viestiä myös festivaalikävijöille. Yhteistyökumppanit tulee sitouttaa myös kestävämpiin kuljetuksiin esimerkiksi kehottamalla välttämään vajaakuorma-ajoa sekä muistuttamalla ekologisista ajotavoista.

Kompensointi on hyvä tapa korvata festivaalituotannosta aiheutuvia päästöjä. Etenkin niillä festivaaleilla, joilla päästöjä syntyy lentomatkustamisesta ja liikenteestä paljon, voidaan kompensointi nähdä oivallisena tapana kantaa vastuuta ympäristöstä. Arabian katufestivaali on voittoa tavoittelematon, ulkopuolisella tuella järjestettävä tapahtuma, jonne ei saavuta lentäen tai pidempien matkojen päästä. Tästä syystä kompensointia ei koeta ainakaan toistaiseksi ajankohtaiseksi. Hiilijalanjäljen laskeminen Arabian katufestivaalille ei myöskään ole vielä ajankohtaista, sillä siihen tarvittavia resursseja ei löydy festivaalituotannosta tällä hetkellä. Lisäksi hiilijalanjäljen laskeminen on liian suuri menoerä nykyiseen festivaalibudjettiin. Helsingin kaupunki on lanseeraamassa ilmaista hiilijalanjälkilaskuria tapahtumien käyttöön ja sen tullessa julkiseksi voidaan Arabian katufestivaalin tarve hiilijalanjäljen laskemiselle miettiä uudestaan. Tällä hetkellä Arabian katufestivaalin päästöjen aiheuttajat tuotannossa ovat kuitenkin hyvin tiedossa, joten päästöjä voidaan aktiivisesti pyrkiä vähentämään jo olemassa olevilla tiedoilla.

10 POHDINTA

Opinnäytetyötä tehtäessä opimme valtavasti kiertotaloudesta, kestävästä kehityksestä, päästöjen syy-seuraussuhteesta. Ekologinen kestävyys on vain yksi osa kestävästä tulevaisuudesta. Kestävän kehityksen malli koostuu taloudellisesta kestävydestä, ekologisesta kestävydestä sekä sosiaalisesta ja kulttuurillisesta kestävydestä. Tulevaisuudessa on siis otettava tarkemmin huomioon myös nämä kestävän kehityksen osa-alueet.

Opinnäytetyön aihe koettiin todella tärkeäksi ja mielekkääksi, mutta hetkittäin työn kirjoittajat kulkivat myös syvissä vesissä. Välillä oli pysähdyttävä miettimään, onko millään tapahtumien tekemillä ekoteoilla todellista merkitystä isossa kuvassa, ilmastonmuutoksen kurittamassa maailmassa. Työ loi kuitenkin myös toivoa siitä, että juuri omilla valinoilla voi loppujen lopuksi tehdä merkityksellisiä asioita ja esimerkkiä näyttämällä vetää muitakin mukaan positiiviseen muutokseen.

Opinnäytetyön tekoprosessi opetti kirjoittajiaan läpi prosessin. Vaikka molemmat kirjoittajista ajattelivatkin tietävänsä paljon päästöjen muodostumisesta, oli tilanne suoraan verrattavissa työpajaan osallistujien käsityksiin. Kierrätyksen ja ostetun energian luultiin olevan suurin päästöjen aiheuttaja, mutta jo hyvin varhaisessa vaiheessa opittiin, että suurimmat päästöjen aiheuttajat ovatkin matkustus ja logistiikka, hankinnat ja ruokapalvelut. Oli kuitenkin mahtavaa huomata, miten avuliaasti eri alojen toimijat olivat valmiita auttamaan meitä antamalla haastatteluja ja jakamalla tietoa. Olimme onnellisessa asemassa myös siinä mielessä, että lähes kaikki kaavaillemme haastattelut toteutuivat, yhtä lukuun ottamatta.

Halusimme ottaa opinnäytetyössämme yhdeksi lähestymiskulmaksi Itämeren läheisyyden ja meriympäristön, joka on läsnä myös Arabian katufestivaalin tapahtuma-alueella. Odotimme, että tapahtumien vaikutusta mereen olisi jo tutkittu paljonkin, mutta kävikin ilmi, ettei tällaista tutkimusta ole juurikaan tehty. Toivottavasti työllämme on positiivinen vaikutus ja tutkimusta aiheesta tullaan tulevaisuudessa tekemään enemmän.

Tutkimusta tehdessä oli ilo huomata, miten tapahtumamyönteinen kaupunki Helsinki on. Tämä auttaa paikallisia toimijoita merkittävästi, sillä kaupungilta saa helposti apua tapahtumien järjestämiseen. Helsingissä järjestettävien tapahtumien selkeä etu onkin juuri kaupunki, jossa ne järjestetään. Toivottavasti tuottajat eripuolilla Helsinkiä ymmärtävät ja tietävät miten paljon apua kaupungilta saa tapahtumapaikan valinnasta jätehuollon suunnitteluun ja tulevaisuudessa

myös hiilijalanjäljen laskemiseen. Helsingin kaupungilla on myös selkeät ekostrategiat ole-massa, joten silläkin saralla tapahtumat voivat saada apua ja neuvoja kaupungilta.

Arabian katufestivaali ottaa käyttöön heti osan toimenpiteistä ja opas tulee käyttöön seuraavien vuosien tuotantotiimille. Tämän vuoden tuotantotiimi suhtautui jo ihailtavan vakavasti ekolo-gisesti kestäväen tapahtumatuotannon toteutumiseen, ja he punnitsivat sen edistämiseksi tehtä-viä toimia kaikessa tekemisessään. Myös tapahtumakävijät halutaan sitouttaa ekologisesti kes-tävän tapahtuman toteutumiseen mukaan. Työn tilaaja totesi, että työmme pohjalta tehtyä eko-logisen tapahtumatuotannon opas tulee varmasti käyttöön Arabian katufestivaalin tuotannoissa tulevaisuudessa.

Osallistujille viestitään omien astioiden tuomisesta, autottomasta saapumisesta festivaalille, kierrättämisestä ja roskaamisesta, sekä WC-tilojen käytöstä. Tapahtuma-alueelle tullaan aset-tamaan tupakointipaikka ja rakennusvaiheessa kuljetukset haetaan yhdellä ajokerralla. Esiinty-jiä kehoitetaan myös saapumaan tapahtumaan julkisilla kulkuneuvoilla ja jos jollekin artistille tarjotaan matkat pidemmältä, tarjotaan heille juna- tai bussilippu. Henkilökunnan taukotilatar-joilut järjestetään pääosin hävikkiruoalla ja loppusiivous järjestetään niin, että alue jaetaan loh-koihin. Jokaiselle lohkolle määrätään vastuuhenkilö, joka on vastuussa siitä, että jätteet pääty-vät oikeisiin jätejakeisiin. Lisäksi tapahtuman jälkeen kierretään tapahtuman lähialueet ja sii-votaan myös sieltä roskat.

Opinnäytetyö on hyödyllinen myös muille Arabian katufestivaalin kokoluokan ulkotapahtu-mille, sillä työn toimenpiteet ovat selkeitä ja niitä on helppo soveltaa tapahtumaan kuin tapah-tumaan. Tavoitteenamme olikin koko prosessin ajan tehdä sellainen opinnäytetyö, joka on mah-dollisimman muuntautumiskykyinen, mutta myös informatiivisesti kattava sekä ymmärrettävä. Tulevaisuudessa etenkin Helsingin alueen festivaaleilta odotetaan konkreettisia toimenpiteitä sen eteen, että Helsingistä tulee hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Kun maailma kamppai-lee ilmastohätätilan kourissa, on jokaisella toimenpiteellä merkitys. Tuotantotiimin suhtautu-minen ekologisesti kestäväen festivaalin tuottamiseen osoitti meille sen, että asenteet ilmaston-muutoksen torjumista kohtaan ovat ymmärtäväisiä ja halu tehdä oikeita toimenpiteitä on todel-linen.

LÄHTEET

AGF, A Greener Festival 2022. <https://www.agreenerfestival.com>

Aho, Anna Liisa 2017. Teoksessa Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvoori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere, Vastapaino. Viitattu?

Artova 2014. ArtovaMalli. Viitattu 7.2.2022. <https://www.artova.fi/artovamalli-on-levinnyt-jo-jyvaskytaan-ja-tallinnaan/>

Artova ry 2022. Toimintasuunnitelma 2022. Viitattu 17.3.2022. <https://www.artova.fi/wp-content/uploads/sites/13/2008/01/toimintasuunnitelma2022.pdf>

Ekokompassi 2022. ISO 14001 ja Ekokompassi – ympäristöjärjestelmät; kumpi on yrityksellesi sopivampi? <https://ekokompassi.fi/iso14001-ja-ekokompassi-ymparistojarjestelmat-kumpi-on-yrityksellesi-sopivampi/>

Ekokompassi 2022. Lataa Ekokompassi-opas. Viitattu 31.1.2022 <https://ekokompassi.fi/lataa-ekokompassi-opas/>

Euroopan komissio 2022. Yritysten yhteiskuntavastuu. EU:n ja jäsenmaiden toimet, joilla pyritään edistämään yritysten yhteiskuntavastuuta ja parantamaan liiketoiminnan ympäristönormeja. Viitattu 31.1.2022. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-social-responsibility-csr_fi

Euroopan parlamentti, 2021. Ajankohtaista. Mitä hiilineutraalius tarkoittaa ja miten se saavutetaan 2050 mennessä? Viitattu 13.3.2022. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20190926STO62270/mita-hiilineutraalius-tarkoittaa-ja-miten-se-saavutetaan-2050-mennessa>

Eurooppa-neuvosto 2019. Ilmastonmuutos: mitä EU tekee? Viitattu 20.3.2022. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/climate-change/>

Eurooppa-neuvosto 2022. Pariisin ilmastopimus. Viitattu 20.3.2022. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/climate-change/paris-agreement/>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2022. Ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustukset. Viitattu 19.3.2022. <https://www.ely-keskus.fi/avustukset-ymparistokasvatus>

Flow 2022. Sustainable Flow. Viitattu 31.1.2022. <https://www.flowfestival.com/festivaali/sustainable-flow/>

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2020. SIISTI TAPAHTUMA! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjälle. Viitattu 30.1.2022. https://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/ge_ymp_rist_opas_suomi/1

Helsingin kaupunki 2016. Helsingin ilmastotiekartta. Helsingistä hiilineutraali ja ilmastomuutokseen sopeutunut pääkaupunki. Viitattu 19.3.2022. https://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/2105-03-26-ilmastotiekartta_iso/1

Helsingin kaupunki 2022. Meluilmoitus. Viitattu 18.3.2022. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/palvelut/palvelukuvaus?id=2762>

- Helsingin kaupunki 2021. Kaupunkiympäristö. Ympäristökeskuksen oppaat ja esitteet. <https://www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi/julkaisut-ja-aineistot/julkaisuarkisto/ymparistokeskuksen-oppaat-ja-esitteet>
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY 2022. Kiertotalous. Viitattu 16.3.2022. <https://www.hsy.fi/jatteet-ja-kierratys/kiertotalous/>
- Ilmasto-opas 2020. Liikenne on merkittävä kasvihuonekaasupäästöjen tuottaja-. Viitattu 18.3.2022. <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/cd3c06f0-ddc2-4984-840f-c35a98daf01e/liikkuminen-ja-yhdyskuntarakenne.html>
- Ilmasto-opas 2021. Maailman kasvihuonekaasupäästöt kasvavat yhä. Viitattu 19.3.2022. <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/42433dde-827f-485e-9fa9-45b49fbfa317/maailman-kasvihuonekaasupaastot-kasvavat-yha.html>
- Ilmasto-opas 2022. Ydinvoima on vähäpäästöistä energiaa. Viitattu 14.4.2022. <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/ed54e5ef-47f6-41b9-bb5d-8d7b72323571/ydinvoima-on-vahapaastoista-energiaa.html>
- Jones, Meegan 2018. Sustainable Event Management: A Practical Guide. 3. painos. New York: Routledge. Viitattu 19.2.2022.
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2012. Teoksessa Lindroos, Juha & Teriö, Jaana (toim.) Vastuullisen ja kestävä tapahtumatuotannon elementit.
- Kóbor-Laitinen, Zita & Otonkorpi-Lehtoranta, Katri 2021. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan luennot 28.10.2021. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Liikennefakta 2021. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt ja energiankulutus. Viitattu 13.3.2022. <https://liikennefakta.fi/fi/ymparisto/liikenteen-kasvihuonekaasupaastot-ja-energiankulutus>
- Niva, Mikael & Tuominen, Kari 2005. Benchmarking käytännössä: itsearvioinnin työkirja: hyviä periaatteita ja benchmarking-tutkimuksia. Turku: Benchmarking
- Nolan, Emma & Séraphin Hugues, 2019. Green events and green tourism: an international guide to good practice. New York, Routledge.
- Pajunen, Nani 2018. Sitra. Puheenvuoro: Vinkkejä kestävien tapahtumien toteuttamiseen – hiihtokilpailuista kokouksiin. Viitattu 31.1.2022. <https://www.sitra.fi/blogit/vinkkeja-kestavien-tapahtumien-toteuttamiseen-hiihtokilpailuista-kokouksiin/>
- Provinssi 2020. Provinssi ♥ hiilineutraalius. Viitattu 31.1.2022. <https://www.provinssi.fi/ymparisto/provinssi-on-hiilineutraali-festivaali/>
- Rautio, Eveliina 2016. Maailma kylässä -festivaali 2015. Hiilijalanjälkitutkimus. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Reko, Tuuli 2014. Helsingin kaupunki. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 1/2014. Tapahtuman hiilijalanjäljen laskennan rajaus. <https://www.hel.fi/static/ymk/julkaisut/julkaisu-01-14.pdf>
- Sjöstedt, Tuula 2018. Sitra. Mitä nämä käsitteet tarkoittavat? Viitattu 13.3.2022. <https://www.sitra.fi/artikkelit/mita-nama-kasitteet-tarchoittavat/>

Syke, Suomen ympäristökeskus 2020. Y-HIILARI Hiilijalanjälki -työkalu. Viitattu 31.1.2022. https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Kulutus_ja_tuotanto/Laskurit/YHiilari

Tilastokeskus 2022. Kiertotaloustoiminnan indikaattorit. Viitattu 19.3.2022. <https://www.stat.fi/tup/kiertotalous/kiertotalousliiketoiminnan-indikaattorit.html>

Tilastokeskus 2021a. Mineraalien ja maa-ainesten louhinta kasvatti kotimaista materiaalien kulutusta vuonna 2020. Viitattu 19.3.2022. https://www.stat.fi/til/kanma/2020/kanma_2020_2021-11-18_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2021b. Uusiutuva energia nousi fossiilisten ja turpeen ohi energian kokonaiskulutuksessa vuonna 2020. Viitattu 19.3.2022. https://www.stat.fi/til/ehk/2020/04/ehk_2020_04_2021-04-16_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2021c. Yhdyskuntajätteen määrä jatkoi kasvuaan vuonna 2020 – suurin osa jätteistä hyödynnettiin edelleen energiana. Viitattu 19.3.2022. https://www.stat.fi/til/jate/2020/13/jate_2020_13_2021-12-09_tie_001_fi.html

Unicef 2020. Kestävän kehityksen tavoitteet. Viitattu 21.3.2022. <https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-paakohteet/kestavan-kehityksen-tavoitteet/>

Vattenfall 2022. Sähkön tuottaminen ydinvoimalla. Viitattu 14.4.2022. <https://www.vattenfall.fi/sahkosopimukset/tuotantomuodot/ydinvoima/>

Ympäristönsuojelulaki 527/2014. Viitattu 12.3.2022. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140527>

Yourope 2022. The European Festival Association. Viitattu 1.2.2022. <https://yourope.org>

Ympäristöministeriö 2021. Ilmastovuosikertomus 2021: Suomen päästöt vähenivät poikkeusvuonna. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/ilmastovuosikertomus-2021-suomen-paastot-va-henivat-poikkeusvuonna>

Ympäristöministeriö 2022. Mitä on kestävä kehitys? Viitattu 18.3.2022. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Ympäristöministeriö 2015. Ympäristöministeriön raportteja. Ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden kehittäminen. Viitattu 18.3.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/154138/YMra_18_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

WWF 2022a. Ilmastonmuutos. Viitattu 19.3.2022. <https://wwf.fi/uhat/ilmastonmuutos/>

WWF 2022b. Ruuan ympäristövaikutukset. Viitattu 19.3.2022. <https://wwf.fi/ruoka/ruuan-ymparistovaikutukset/>

WWF 2022c. Ympäristökasvatusta maailman mitassa. Viitattu 19.3.2022. <https://wwf.fi/wwf-lehti/wwf-lehti-2-2017/ymparistokasvatusta-maailman-mitassa/>

LIITTEET

Liite 1: Maailma Kylässä & Flow –festivaalien haastattelukysymykset

1. Kertokaa lyhyesti festivaalistanne (mistä asti ollut toiminnassa ja minkälaista ohjelmaa sisältää).
2. Mistä asti ekologisuustoimiin on kiinnitetty huomiota teidän festivaalillanne?
3. Onko hiilijalanjälki laskettu ja miten sen laskeminen toteutettiin (omin voimin vai ulkoisentoimijan avulla)?
4. Miten hiilijalanjäljen laskemisen tulokset vaikuttivat käytäntöön? Muutettiin niiden takia jotain toiminnassa?
5. Maksaako festivaali kompensatiomaksuja? Jos maksaa, miten kohde määräytyi?
6. Jos festivaali on saanut jonkun ympäristösertifikaatin, miten sitä on päädytty hakemaan ja mikä siitä saatu arvo on?
7. Mitkä ovat olleet ekologisen työn taloudelliset vaikutukset festivaalille?
8. Onko rahallinen investointi ekostrategian tekemiseen kannattava vai pikemminkin pakollinen toimi?
9. Miten ekologiset toimet ovat vaikuttaneet festivaalin talouteen? Onko muissa tuotannon osissa huomattavissa kulujen kasvua tai säästöjä?

Liite 2: HSY:n haastattelukysymykset

1. Kertokaa HSY:n toiminnasta
2. Tekeekö HSY yhteistyötä erilaisten festivaalien tai tapahtumien kanssa? Jos kyllä, niin millaista?
3. Miten perillä teidän mielestänne erilaiset tapahtumat ovat tapahtumien vaikutuksesta ympäristöön?
4. Mitkä ovat yleisimpiä haasteita, joita tapahtumat tuntuvat kohtaavaan ekologisuustee-moihin liittyen? Mitä ratkaisuja teillä on tarjota?
5. Millä toimenpiteillä kaupunkiympäristö voidaan ottaa huomioon tapahtumatoimin-nassa?
6. Tulevaisuuden näkymiä HSY:n toiminnassa ja mahdollisessa tapahtumayhteistyössä?
7. Kiinnostaako yhteistyö Arabian katufestivaalin kanssa? Mietinnässä kierrätyspiste (tuo ja vie -piste) festivaalille, johon etsitään yhteistyökumppania.

Liite 3: Helsingin kaupungin haastattelukysymykset:

1. Kertokaa Helsingin kaupungin Kaupunkiympäristön toimialan toiminnasta
2. Oletteko tutkineet hulevesien laatua ja miten tapahtumat vaikuttavat veden laatuun?
3. Tekeekö yhteistyötä erilaisten festivaalien tai tapahtumien kanssa? Jos kyllä, niin millaista?
4. Miten perillä teidän mielestänne erilaiset tapahtumat ovat tapahtumien vaikutuksesta ympäristöön?
5. Mitkä ovat yleisimpiä haasteita, joita tapahtumat tuntuvat kohtaavaan ekologisuustee-moihin liittyen? Mitä ratkaisuja teillä on tarjota?
6. Miten Helsingin sijainti Itämeren rannalla tulisi ottaa huomioon tapahtumatuotan-noissa?
7. Tulevaisuuden näkymät toiminnassanne ja mahdollisessa tapahtumayhteistyössä?

Liite 4:

John Nurmisen säätiön haastattelukysymykset:

1. Kertokaa John Nurmisen säätiön toiminnasta
2. Kertokaa Itämeren tilanteesta. Mitä uhkia ja toimenpiteitä John Nurmeksen säätiö korostaa toiminnassaan?
3. Tekeekö säätiö yhteistyötä erilaisten festivaalien tai tapahtumien kanssa? Jos kyllä, niin millaista?
4. Minkälaisia vaikutuksia meren läheisyydessä järjestettävällä festivaalilla on mereen ja meriympäristöön?
5. Miten perillä teidän mielestänne erilaiset tapahtumat ovat tapahtumien vaikutuksesta mereen?
6. Millä toimenpiteillä meriympäristö voidaan ottaa huomioon tapahtumatoiminnassa?
7. Tulevaisuuden näkymiä säätiön toiminnassa ja mahdollisessa tapahtumayhteistyössä?

Liite 5: Ekologisesti kestävä tapahtumatuotanto-opas

ARABIAN KATUFESTIVAALI

EKOLOGISESTI
KESTÄVÄ
TAPAHTUMATUOTANTO

2022

Nelli Perkkiö
Ina Westerlund

Kuva: AKF

Kuva: AKF

JOHDANTO

Arabian katufestivaali on Arabianrannassa järjestettävä monitaidefestivaali, jonka taustalta löytyy Artova ry. Artova korostaa toiminnassaan jatkuvuutta sekä alueellisten toimijoiden ja asukkaiden osallistamista toimintaan alueen kehittämiseksi. Kestävä kehitys on ollut myös vuosi vuodelta suurempana osana Artova Ry:n toimintaa.

Arabian katufestivaalin käytössä on ollut vuodesta 2019 asti festivaalituotannon opas. Tuon oppaan tueksi haluttiin myös ekologisen tapahtumatuotannon opas. Toimia ekologisemman festivaalin eteen on tehty vuosia, mutta konkreettinen opas ja apuväline toimien tueksi on puuttunut.

Oppaan pohjana on käytetty tekemäämme opinnäytetyötä. Haastattelimme työtä varten Flow ja Maailma Kylässä -festivaalien tuotantopäälliköitä, Helsingin kaupungin sekä HSY:n ja John Nurmisen Säätiön työntekijöitä. Heiltä kerättiin arvokasta tietoa toimista, joita voimme tehdä ekologisemman tapahtuman toteutumiseksi. Tutkimme myös erilaisia ekologisuusoppaita, joista saimme hyviä ideoita ja tietoa tähän oppaaseen.

Tämä opas toimii apuvälineenä tuleville tuotantotiimeille. On tärkeää, että jokainen festivaalin työntekijä, yhteistyökumppani, alihankkija ja kävijä sitoutetaan tekemään festivaalista ekologisesti kestävämpi. Helsinki aikoo olla hiilineutraalikaupunki vuoteen 2030 mennessä ja tämän tavoitteen mukana myös Arabian katufestivaalin on hyvä kulkea.

Kuva: AKF

TAPAHTUMA- PAIKKA

Festivaalialueella ei ole tapahtumalle kiinteää infrastruktuuria, joten tarvittavat lavat, teltat, kojut ja muu tapahtumaan tarvittava kalusto hankitaan ja rakennetaan itse. Yhteistyöohjelmassa mukana olevia toimijoita ohjeistetaan tuomaan tarvitsemansa kalusto mukanaan paikalle. Festivaali lainaa tai vuokraa aina tarvitsemansa kaluston, eikä osta mitään itse.

Arabian katufestivaalin tapahtuma-alueen maaperä vaihtelee puistosta hiekkakenttään ja asfalttiin. Helposti pilaantuva maaperä, kuten nurmikko, tulee suojata. Jokainen aluella toimiva taho on ohjeistettava toiminnallaan pitämään huolta maaperän kestävydestä. Nurmelle ei saa asettaa liian painavaa kalustoa.

Alueelle on sijoitettava tarpeeksi roskastioita ja asiakkaat tulee ohjata ennakkoviestinnän ja kylttien avulla viemään roskansa lähimmälle jätteiden lajittelupisteelle. Tupakointiin on varattava oma alue, joka merkitään näkyvästi.

Dekoraatiossa suositaan aiempina vuosina käytössä olleita materiaaleja. Pyritään siihen, että mitään uutta ei tarvitse hankkia. Alueelle voidaan osana ohjelmaa hankkia sellaista taidetta, mikä toimii samalla alueen somistena.

Kuva: AKF

TAPAHTUMA- PAIKKA

Yhteistyökumppaneita on ohjeistettava viemään kaikki alueelle kuulumaton kalusto sekä roskat mukanaan. Tapahtuma-alueen loppusiivouksessa on huomioitava vaikutusalueen siisteys, festivaalivieraita on hyvä ohjeistaa viestinnässä viemään kaikki roskat roskiin ennen kotiin lähtöä.

Festivaalialuea sijaitsee Itämeren lähellä, mikä on otettava tuotannossa huomioon. Itämeren suurimpia ongelmia on rehevöityminen, minkä lisääntymiseen tapahtuma pystyy vaikuttamaan.

Roskaamisen vähentäminen on toimenpiteistä ilmeisin, mutta myös jätevesien oikeaoppinen kierrättäminen on tärkeää ja sitä sitoo jätelaki. Tapahtuma-alueelle on sijoitettava tarpeeksi WC-tiloja, etteivät ihmiset käy tarpeillaan pusikoissa. Puskatoimitukset lisäävät Itämeren rehevöitymistä entuudestaan.

- Lainaa ja vuokraa tarvittava kalusto, kuten teltat ja lavat.
- Suojaa herkkä maaperä.
- Vuokraa tarpeeksi wc-koppeja ja roska-astioita alueelle, näin huomoimme myös Itämeren.
- Alueella selkeä kylitys vessojen ja roska-astioiden luokse.

MUISTILISTA

- Dekoraatiossa suositetaan viime vuotisia materiaaleja.
- Tee loppusiivous hyvin ja huolellisesti.

Kuva: AKF

HANKINNAT

Tapahtuman ekologista kestävyyttä mietittäessä on tärkeää ymmärtää, että kaikki toimenpiteet ovat kokonaisuuden kannalta tärkeitä oli kysymys sitten konkreettisesta päästöjen vähentämisestä tai ympäristöviestinnästä.

Hankinnat tulee pitää vähäisinä ja lainaamista ja kierrätettyjen materiaalien käyttämistä hyödynnetään. Suunnitteluvaiheessa on huomioitava mitkä hankinnat ovat välttämättömiä ja mitä hankintoja voidaan lainata tai vuokrata.

Hankintojen valinnassa on tärkeää huomioida materiaalien ekologisuus sekä toimitusmatkat. Luotettavia ympäristömerkkejä ovat joutsenmerkki sekä EU-kukka. Kangas ja vaatevalinnoissa valitaan luomu ja reilun kaupan puuvillaa.

Tarvikkeiden ja hankintojen oikeaoppinen säilyttäminen ja huoltaminen lisää tarvikkeiden käyttöikä.

- Lainaa, vuokraa ja kierrätä!
- Suosi ympäristöystävällisiä materiaaleja
- Vältä PVC-muovisia banderolleja.
- Jätä flyerit pois! Myös yhteistyökumppaneilta.
- Suosi joutsenmerkki sekä EU-kukka ympäristömerkkejä.

MUISTILISTA

- Kangas ja vaatevalinnoissa suosi luomu ja reilun kaupan puuvillaa.
- Varastoi ja huolla tarvikkeita oikeaoppisesti. Näin pidennät materiaalien käyttöikä!

Kuva: AKF

ENERGIA

Tapahtuman energian kulutus keskittyy valaistukseen, äänentoistoon, laitteisiin ja ruokatarjoiluun. Arabian katufestivaali saa tapahtumasähkön paikallisilta toimijoilta ja taloyhtiöiltä. Ravintolasähkö ostetaan myös paikallisesta sähköverkosta. Aggregaatteja käytetään vähän. Aikaisempina vuosina festivaali on tehnyt yhteistyötä aurinkosähköpaneliperäkärryn kanssa.

Sähköksi on valittu tuulisähkö. Uuden linjauksen mukaan ydinsähkön päästöt ovat tuulisähköön verrattavissa, joka tekee myös tuulisähköstä vihreää. Ydinvoiman tuotanto ei kuitenkaan ole ongelmatonta. Uraanin rikastaminen usein jo kaivosalueella saastuttaa ympäristöä.

Hyvällä alkusuunnittelulla selvitetään, miten paljon sähköä todellisuudessa käytetään. Yhteistyökumppaneita kannustetaan energiatehokkaiden sähkölaitteiden käyttöön

Festivaalin jälkeen tilastoidaan, mikä oli ostetun sähkön kokonaiskulutus ja kuinka paljon sähkön kulutus nousi lainakohteissa.

- Kartoita sähkön todellinen tarve.
- Suosi energiatehokkaita laitteita.
- Sovi ravintoloiden kanssa aikaväli, milloin sähkön käyttö on pakollista.
- Valitse tuulisähkö aina kun se on mahdollista.

MUISTITILISTA

- Seuraa ja tilastoi aktiivisesti sähkönkulutusta!
- Vältä aggregaattien käyttöä.
- Käytä aggregaateissa biodieseliä.
- Kysy aurinkosähköpaneliperäkärystä mukaan!

Kuva: Olivia Viitakangas

RUOKA

Ruokapalvelujen päästöosuus festivaalin kokonaispäästöistä on suuri. Arabian katufestivaali ei tarjoa lihatuotteita ja edellyttää festivaalin ruokamyymiä lisäämään kattaukseensa ainakin yhden vegaanisen vaihtoehdon.

Tulevaisuuden näkymissä festivaalin asiakas- sekä henkilökuntaruokailu nähdään täysin vegaanisena ja tätä tavoitetta kohti mennään aktiivisesti. Myös lähituotettu sesongin mukainen ruoka vähentää festivaalin kokonaispäästöjä.

Ruokahävikin vähentäminen on huomioitava ravintoloiden toiminnassa. Ravintolatoimijoiden riittävä ohjeistus käytettävien raaka-aineiden ennakoimisesta ja omien jätteiden poiskuljettaminen, mutta myös festivaalin viimeisen tunnin alennusmyynti vähentävät ruokahävikin syntymistä. Asiakkaille tarjotaan aterialennut omien astioiden käytöstä.

Festivaalilla ei tarjoilla pullovettä!

- Suunnittele ravintoloiden kanssa tarvittavan ruoan määrä.
- Käytä vain kierrätettäviä kertakäyttöastioita.
- Älä tarjoa lihatuotteita ja tee toimenpiteitä kohti vegaanista ruokatarjoilua.
- Suosi sesonkiruokaa.

MUISTILISTA

- Tarjoile hävikkiruokaa ja ehdota ravintoloille viimeisten tuntien alennushintoja.
- Viesti asiakkaille omien astioiden tuomisesta
- Älä tarjoile pullovettä!

Kuva: Olivia Viitakangas

JÄTEHUOLTO

Festivaalin jätekuormasta suurin osa tulee ruoka- ja juomatarjoilusta. Sekajätettä syntyy eniten. Seuraavana tulevat biojäte ja pahvi sekä kartonki.

Jos yhtäaikaisen kävijämäärän odote ylittää 500 hlö, on tapahtumasta tehtävä jätesuunnitelma 30 päivää ennen tapahtumaa. Seuraa linjausta!

Jätehuolto näkyy ulospäin asiakkaille ja sen huono toteutus jättää festivaalista huonon kuvan. Festivaalin lähiympäristön siisteys kuuluu festivaalin vastuuseen. Festivaali jaetaan lohkoihin ja niille määrätään vastuuhenkilö. Näin siivoaminen on tehokkaampaa.

Kierrätysviestinnällä asiakkaat pystyvät huomioimaan kierrätyksen omassa käyttäytymisessään. Jäteastioiden selkeä ryhmittely helpottaa kierrätystä. Festivaalialueelle on myös hyvä perustaa tupakointipaikka.

Jäteyhtiöiltä kerätään festivaalin jälkeen tiedot jätejakeiden määrästä ja kerätyn datan pohjalta tehdään seuraavan vuoden jätehuoltoa koskevat linjaukset.

- Hanki tarvittava määrä jätejakeita.
- Tee tarvittaessa jätesuunnitelma 30 vrk ennen tapahtumaa.
- Vähennä jätteen määrää hyvällä suunnittelulla tuotantovaiheessa.
- Viesti jätehuollosta selkeästi.
- Perusta tupakointipaikka.
- Jaa festivaalialue lohkoihin ja määrää niille vastuuhenkilöt.

MUISTILISTA

- Pyydä apua jätehuoltoyhtiöltä, Helsingin kaupungilta tai HSY:ltä.
- Kerää jätehuolloilta data jätteen määrästä!
- Muista siistiä myös festivaalin vaikutusalue.

YMPÄRISTÖ VIESTINTÄ

Kuva: Olivia Viitakangas

Ympäristöviestintä yhteistyökumppaneiden, asiakkaiden sekä tuotannon kanssa on tärkeää. Festivaalin oman ekostrategian seuraaminen ja yhteistyökumppaneiden sitouttaminen antaa painetta yhteistyökumppaneille kehittää omaa toimintaansa kohti ympäristöystävällisempää tulevaisuutta.

Huolellinen etukäteisviestintä tukee siisteyttä ja ehkäisee Itämeren rehevöitymistä. Mitä yksinkertaisemmalta toimenpiteet ulospäin näyttävät, sitä suurempia niiden toteutumismahdollisuudet ovat. Elämyksellisyys lisää vaikuttavuutta.

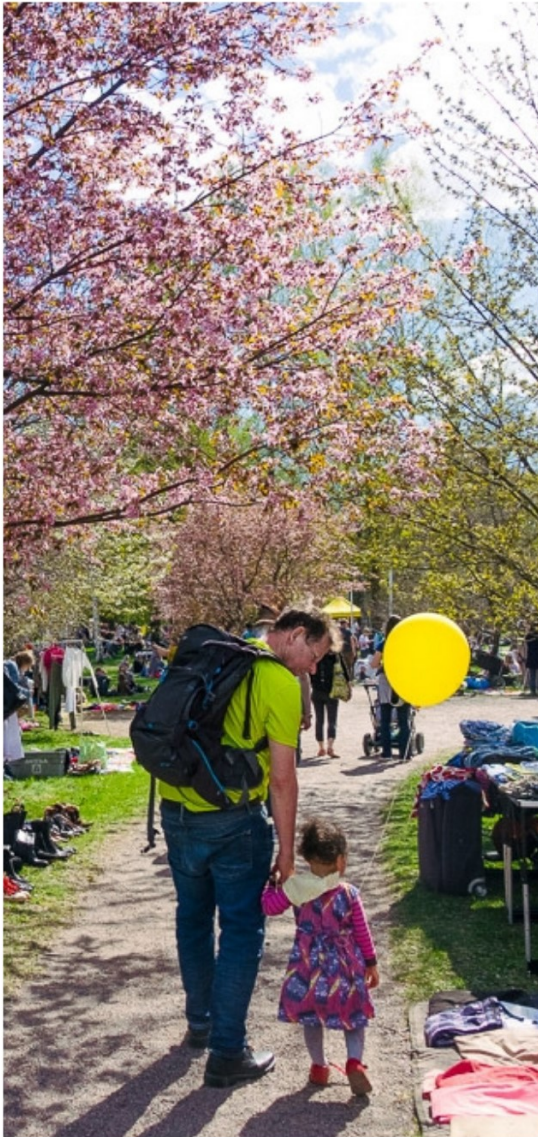
Vaikuttavuutta lisää myös ympäristöjärjestöjen mukana oleminen tapahtumassa. Erilaiset ympäristöjärjestöt tarjoavat festivaaleille esittelykojuja, joissa jaetaan informaatiota kokeilun kautta.

Festivaali toimii hyvin kaupunkiympäristöhankkeiden testialustana. Kysy siis rohkeasti erilaisia järjestöjä mukaan festivaalille!

- Panosta viestinnän vaikuttavuuteen ja tiedon jakamiseen.
- Tee yhteistyötä ympäristöjärjestöjen kanssa.
- Tee yhteistyötä Helsingin kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa.

MUISTILISTA

- Sitouta yhteistyökumppaneita ympäristöystävällisiin valintoihin ja viesti ekologisista toimenpiteistä.

Kuva: Vilja Keskimäki

LIKKUMINEN & LOGISTIIKKA

Arabian katufestivaali kokoaa ohjelmistonsa tapahtuma-alueen läheltä eikä kukaan esiintyjä matkusta paikalle lentäen, mikä vähentää matkustamisesta aiheutuvia päästöjä.

Mikäli esiintyjä valitaan kauempaa, kuten Tampereelta tai Turusta, kehoitetaan heitä matkustamaan Helsinkiin ekologisemmin esimerkiksi junalla.

Päästöjä ja kilometrejä pystytään karsimaan, kun suositaan paikallisia palveluita, tavarantoimittajia sekä kalustoa. Kaikkia festivaalille saapuvia tahoja kehoitetaan saapumaan julkisella liikenteellä, pyörällä tai jalan.

Yhteistyökumppanit tulee sitouttaa myös kestävämpiin kuljetuksiin esimerkiksi kehittämällä välttämään vajaakuorma-ajoa sekä muistuttamalla ekologisista ajotavoista.

Festivaalin pakolliset ajot suunnitellaan niin, että turhia matkoja ei tarvitse tehdä. Voidaan myös miettiä voisiko festivaali vuokrata käyttöönsä vähäpäästöisemmän ajoneuvon, kuten sähköauton.

- Tee tapahtuma lähituotantona eli hanki kalusto ja ohjelma mahdollisimman läheltä.
- Saavu alueelle julkisilla, pyörällä tai jalan. Viesti myös asiakkaita hyvin saapumisvaihtoehtoista.
- Suunnittele pakolliset ajot mahdollisimman hyvin, muista ekologiset ajotavat.

MUISTILISTA

Kuva: Eetu Ahanen

KOMPENSOINTI & HIILIJALANJÄLKI

Tällä hetkellä Arabian katufestivaali ei kompensoi päästöjään eikä festivaalin hiilijalanjälkeä ole toistaiseksi laskettu. Nämä molemmat ovat kuitenkin asioita, joiden toteutumista tuotantotiimi voi pohtia. Esimerkiksi jokin ympäristöjärjestö lahjoituskohteena voisi sopia festivaalin arvoihin ja tällainen yhteistyö voisi olla suhteellisen helppo toteuttaa.

Helsingin kaupunki julkaisee vuoden 2022 aikana ilmaisen hiilijalanjälkilaskurin, jonka avulla myös Arabian katufestivaali voi tulevaisuudessa laskea hiilijalanjälkensä. Tätä varten on tärkeää rekrytoida tuottaja, jonka vastuulla ekologinen kestävyys ja hiilijalanjäljen laskeminen ovat.

Halua kehittää ympäristötoimia ja ekostrategiaa Arabian katufestivaalilta varmasti löytyy. Tulevaisuudessa on tärkeää löytää resursseja, joilla nämä toimet voidaan toteuttaa.

- Mieti keinoja päästöjen kompensointiin ja hiilijalanjäljen laskemiseen.
- Pohdi resursseja ekologisen kestävyden takaamiseksi nyt ja tulevaisuudessa.
- Helsingin kaupungilta tulossa hiilijalanjälkilaskuri, jota Arabian katufestivaali voi hyödyntää tarvittaessa. Seuraa tilannetta!

MUISTITILISTA

Kuva: Eetu Ahanen

LOPUKSI

Opas on luotu ohjeistukseksi tämän hetken toimintaan. On tärkeää, että tuotantotiimi seuraa kehitystä ja suunnanmuutoksia. Opasta tulee päivittää säännöllisesti uuden kerätyn tiedon karttuessa.

Helsingin kaupunki on julkaisemassa hiilijalanjälkilaskuria vuoden 2022 aikana. Laskuri on ilmainen ja sitä voivat hyödyntää myös tapahtumat. Tämä on hyvä pitää mielessä, kun Arabian katufestivaalin hiilijalanjäljen laskeminen tulee ajankotaiseksi.

Muutoinkin on hyvä muistaa, että Helsingin kaupunki on hyvin tapahtumamyönteinen ja auttaa varmasti, mikäli mitään apua tapahtumatuotannossa tarvitaan.

Arabian katufestivaalin teemoja vuonna 2022 ovat ekologisuus ja yhteisöllisyys. Toivottavasti nämä teemat ohjaavat festivaalia myös tulevina vuosina. Ekologisuuden eteen on tehty jo nyt paljon töitä ja Arabian katufestivaali voi omalla esimerkillään varmasti toimia suunnannäyttäjänä ekologisen tapahtumatuotannon toteutumisessa myös muille saman kokoluokan festivaaleille.

LÄHTEET:

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2020. SIISTI TAPAHTUMA! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjälle. https://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/ge_ymp_rist_opas_suomi/1

Helsingin kaupunki 2016. Helsingin ilmastotiekartta. Helsingistä hiilineutraali ja ilmastomuutokseen sopeutunut pääkaupunki. https://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/2105-03-26-ilmastotiekartta_iso/1

Pajunen, Nani 2018. Sitra. Puheenvuoro: Vinkkejä kestävien tapahtumien toteuttamiseen – hiihtokilpailuista kokouksiin. <https://www.sitra.fi/blogit/vinkkeja-kestavien-tapahtumien-toteuttamiseen-hiihtokilpailuista-kokouksiin/>

Reko, Tuuli 2014. Helsingin kaupunki. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 1/2014. Tapahtuman hiihtojalanjäljen laskennan rajausta. <https://www.hel.fi/static/ymk/julkaisut/julkaisu-01-14.pdf>

HAASTATTELUT

Kuikka, Pirita 2022. Ympäristösuunnittelija. Teams-haastattelu 4.3.2022. Haastattelijat: Nelli Perkkiö & Ina Westerlund

Kujala, Anni 2022. Koordinaattori. Teams-haastattelu 22.2.2022. Haastattelijat: Nelli Perkkiö & Ina Westerlund

Mänttari, Oskari & Visakova, Marika 2022. Tapahtuma-asiantuntija & ympäristöasiantuntija. Teams-haastattelu 23.2.2022. Haastattelijat: Nelli Perkkiö & Ina Westerlund

Uusitupa, Katariina 2022. Tuotantopäällikkö. Teams-haastattelu 28.2.2022. Haastattelijat: Nelli Perkkiö & Ina Westerlund

Valoma, Laura 2022. Tuotantopäällikkö. Teams-haastattelu 24.2.2022. Haastattelijat: Nelli Perkkiö & Ina Westerlund